

Update Briefing

Asia Briefing N°143
Yangon/Brussels, 22 April 2014

မြန်မာ့တပ်မတော် စစ်တန်းလျားသို့ ပြန်ပြီလား

I ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ စစ်တပ် သို့မဟုတ် တပ်မတော်သည် လွတ်လပ်ရေးအလွန် သမိုင်း တစ်လျှောက်လုံးတွင် တိုင်းပြည်၌ သြဇာလွှမ်းမောက်သော အင်စတီကျူးရှင်းတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဆယ်စု နှစ်များချီသော စစ်အုပ်ချုပ်ရေး အပြီးတွင် အရပ်သားတစ်ပိုင်းအစိုးရအဖြစ်သို့ ကူးပြောင်းမှုကို စတင်ခဲ့သည်။ အစိုးရအဖွဲ့နှင့် စစ်တပ်မှ မျိုးဆက်သစ်ခေါင်းဆောင်များသည် အသွင်ကူးပြောင်း မှုကို လူတကာ မျှော်လင့်ထားသည်ထက် များစွာ ပိုမို မြန်ဆန်စွာဖြင့် ဝေးဝေးတွန်းခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးတွင် ဆက်လက်ပတ်သက်နေမှုနှင့် မည်သည့်အချိန်ကာလ ရောက်မှ အရပ်ဖက်အစိုးရ၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်သို့ဝင်ရန် လက်ခံမလဲ စသော တပ်မတော်၏ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ သံသယဖြစ်ဖွယ် အဓိကမေးခွန်းများ ကျန်ရှိနေသည်။ အရာရာ သြဇာအာဏာကြီးသော စစ်တပ်အဖြစ်မှ ယင်း၏အာဏာအပေါ် ဒီမိုကရေစီနည်းကျကန့်သတ်မှုကို လက်ခံသော စစ်တပ်အဖြစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းမှုသည် ကြီးမားသော စိန်ခေါ်မှု တစ်ခုဖြစ်လိမ့် မည်။

တပ်မတော်၏ ဖွဲ့စည်းထားမှုဆိုင်ရာ ရှုထောင့်အယူအဆကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကိုလိုနီ ဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့သောကဏ္ဍ၊ စစ်တပ်ကို ထူထောင်ခဲ့သော ခေါင်းဆောင်များနှင့် လွတ်လပ်ရေးအလွန် အစောပိုင်းကာလ အတွေ့အကြုံများက ကြီးကြီးမားမား လွှမ်းမိုးထားသည်။ လွတ်လပ်ရေးအလွန် နိုင်ငံသစ်သည် အလယ်ပိုင်းပြည်မမှ ကွန်မြူနစ်သောင်းကျန်းမှုနှင့် နယ်စပ် တောင်တန်းဒေသများမှ တိုင်းရင်းသားများ တော်လှန်မှုတို့ကြောင့် အစိတ်စိတ်အမွှာမှာ ဖြစ်ခဲ့ရ သည်။ ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီခေတ် အစောပိုင်းနှစ်များတွင် အုပ်စုဖွဲ့ခြင်းနှင့် အချင်းချင်း တိုက်ခိုက် ခြင်း တို့က လွှမ်းမိုးထားခဲ့ရာ၊ ကိုယ်ကျိုးရှာနိုင်ငံရေးသမားများကြောင့် အမျိုးသားအကျိုး စီးပွားနှင့် အနည်းငယ်သာ သက်ဆိုင်မှုရှိခဲ့သည်ဟု တပ်မတော်တွင်းမှ အများစုက ရှုမြင်ခဲ့ကြသည်။ နောက်ဆုံးတွင် တပ်မတော်ထဲမှ အများစုက အရပ်ဖက်နိုင်ငံရေးသမားများအပေါ် အယုံအကြည် မရှိတော့ပေ။ ယင်းအခြေအနေနှင့်အတူ အဓိက နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲကာလတွင် မတည် မငြိမ် ဖြစ်နိုင်ခြင်းအပေါ် စိုးရိမ်မှုတို့ ပေါင်းလိုက်သောအခါ တပ်မတော်သည် အဓိကကျသော လုံခြုံရေး

ဆိုရာ ဝန်ကြီးဌာနများအား ထိန်းချုပ်ခွင့် အပါအဝင် အခြေခံဥပဒေပြောင်းလဲမှုအပေါ် ဗီတို အာဏာ သုံးခွင့်ရထားသော အာမခံချက်ရ လွှတ်တော်ဆိုင်ရာကိုယ်စားပြုမှုမှတစ်ဆင့် ရရှိထား သည့် အခြေခံ ဥပဒေဆိုင်ရာ အထူးအခွင့်အရေးများကို စွန့်လွှတ်ရန် အဆင်သင့်မဖြစ်တော့ပေ။

၎င်းအာမခံချက်များသည် တစ်သက်လုံးတည်မြဲရန်မသေချာသော်လည်း တိုင်းပြည်၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး ဆိုင်ရာ ဖြေလျှော့မှုများကို ခွင့်ပြုလိုက်လျော့ရန် တပ်မတော်အား ယုံကြည် စိတ်ချပေးသည့် အရာများ ဖြစ်သည်။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများက စစ်တပ်၏ အကျိုးစီးပွားအပေါ် သက်ရောက်ရိုက်ခတ်မှုရှိသော်လည်း ဖြေလျှော့မှုများကို ခွင့်ပြုလိုက်လျော့ပြီး အချို့ကိစ္စရပ်များ တွင် ထောက်ခံမှုပြုပါသည်။ တပ်မတော်သည် ယင်း၏ အစိုးရဘတ်ဂျက် ခွင့်ပြုငွေအချိုး သိသိ သာသာလျှော့သွားခြင်း၊ စစ်တပ်ပိုင် ကုမ္ပဏီကြီးများ၏ အမြတ်အစွန်းကြီးသော လက်ဝါးကြီးအုပ် ခွင့်နှင့် အခြားစီးပွားရေးအခွင့်ထူးများ ဆုံးရှုံးခြင်း တို့ကို ရင်ဆိုင်ရသည့်အပြင် မကြာသေးမီက လွတ်လပ်လာသော မီဒီယာများတွင် စစ်တပ်၏ မြေသိမ်းယူမှု၊ တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် ပြုမူပုံ စသော ကိစ္စရပ်များ ဖော်ပြခံရခြင်းအပါအဝင် တိုးမြှင့်လာသော စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများကို ခံနေရ သည်။

တပ်မတော်သည် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကဲ့သို့သော သော့ချက်ကျ အကျိုးစီးပွားကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ဖျတ်မြင်းဖြစ်လိမ့်မည်ဟု လေ့လာစောင့် ကြည့် သူများစွာက ယူဆခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် လတ်တလော သွေးမြေကျတိုက်ပွဲများအပါအဝင် ကချင်ပြည်နယ်မှ တပ်မတော်၏ လှုပ်ရှားမှုသည် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း ဒုက္ခပေးနေသော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် ပြဿနာ မဟုတ်သေးပေ။ အဆိုပါကဏ္ဍများ တိုးတက်ပြောင်းလဲရေးအတွက် တပ်မတော်၏ အားပေးထောက်ခံမှုသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် ပထဝီဗျူဟာ မြောက် အကျိုးစီးပွားများကို ကာကွယ်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စိုးရိမ်ပူပန်လာမှု များမှ ဆင်းသက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း စစ်ဖက်ခေါင်းဆောင်များသည် ၎င်းတို့တိုင်းပြည်က တရုတ်နိုင်ငံအပေါ် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး နှစ်ရပ်စလုံး မှီခိုအားထားမှု ကြီးထွားလာမှုကို အထူးစိုးရိမ်ခဲ့ကြပြီး၊ အင်အားကြီး အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို မည်သို့ ဟန်ချက် ထိန်းနိုင်မလဲဟု ပူပန်လာခဲ့ကြသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံသည် စီးပွားရေးအရ ဒေသ တွင်းနိုင်ငံများ၏ နောက်တွင် ပို၍ပို၍ ဝေးကွာကျန်ရစ်နေခဲ့ပြီ ဟူသော အချက်သည် သူတို့ အတွက် ကြီးကြီးမားမား ဖြစ်တည်နေသော ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုအဖြစ် ယူဆကာ စိုးရိမ်ပူပန် လာခဲ့ကြသည်။ စီးပွားရေး ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်းနှင့် တရုတ်ကိုဟန်ချက်ထိန်းရန် မဟာဗျူဟာ မြောက်ဆက်ဆံရေး ထူထောင်ခြင်းတို့သည် အနောက်အုပ်စုနှင့် ထိတွေ့ ဆက်ဆံရန် လိုအပ်ပြီး၊ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး အပါအဝင် အခြေခံကျကျ နိုင်ငံရေးပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများ ရှိမှသာလျှင် ထိုသို့ဖြစ်လာနိုင်မည် ဟူသောအချက်ကိုလည်း ၎င်းတို့ နားလည် သဘောပေါက်လာကြသည်။

စီစဉ်ထားပြီး အထက်မှခွင့်ပြုသည့် (သို့) ဆင်းသက်သည့် အသွင်ကူးပြောင်းမှု ဟူသော အချက်သည် သိသိသာသာ ဖယိုဖရဲ မဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းတစ်ခု ဖြစ်ပြီး၊ တိုင်းပြည်ကို စဉ်ဆက်မပြတ် ပွင့်လင်းလာစေသည့် လက္ခဏာရှိသည်။ ယခုအချိန်ထိ အနာဂတ်အတွက် ဖြစ်နိုင်ချေဇာတ်ကွက်များစွာ ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ အသွင်ကူးပြောင်းမှုအပေါ် တပ်မတော်၏

ထောက်ခံအားပေးမှုသည် မဖြစ်မနေ လိုအပ်ချက်တစ်ခု ဖြစ်သော်လည်း ပြဿနာမရှိဟု ပြော၍ မရပေ။ စစ်တပ်သည်လည်း အရပ်သားများအား အနိုင်ကျင့်ညှဉ်းပန်းမှုများ တိုး၍ဖြစ်ပွားစေသော အပြုအမူများနှင့် တပ်ဖွဲ့ဆိုင်ရာလေ့များကို ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲရန်နှင့် ခေတ်မီ၍ ပရော်ဖက်ရှင်နယ်ပီသစ်ရန်အတွက် အဓိကကျသော တပ်တွင်းပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ စတင်ပြုလုပ်ဖို့လိုအပ်သည်။ ပို၍အခြေခံကျကျဆိုရလျှင် တိုင်းရင်းသား အသိုင်းအဝိုင်းများစွာ၏ ရှုမြင်ထားပုံကို ပြောင်းလဲသွားအောင် ရန်သူအဖြစ်မှ မြန်မာပြည်သူအားလုံး၏ အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးသော အမျိုးသားလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲရလိမ့်မည်။ အဆိုပါကိစ္စရပ်အချို့ကို ဖြေရှင်းဖို့ ကြိုးစားရန် တပ်မတော်က စီစဉ်ပြင်ဆင်နေသည် ဟူသော မူဝါဒတစ်ခုကို ကြားသိရသော်လည်း ရေးဆွဲမှုလုပ်ငန်းစဉ်ကိုဖြစ်စေ၊ အကြောင်းအရာကိုဖြစ်စေ အနည်းငယ်သာ သိရှိကြရသည်။ တပ်မတော်သည် လူမျိုးရေးအကြမ်းဖက်ဖြစ်စဉ်များကို ကိုင်တွယ်ရာတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် နိုင်းယုဉ်ပါက ပိုမိုအောင်မြင်မှုရခဲ့ရာ၊ အရပ်သားများအပေါ် ခြိမ်းခြောက်မှုပေးနေခြင်းထက် လုံခြုံမှုကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်ပါက ၎င်း၏ တည်ရှိမှုကိုပင် ကြိုဆိုခြင်း ခံရပေလိမ့်မည်။

တပ်မတော်၏ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်ထူးသည် နိုင်ငံ၏အသွင်ကူးပြောင်းမှုကို ထောက်ခံအားပေးရာတွင် ယုံကြည်စိတ်ချမှုရှိစေသော အရေးကြီးသည့်အရာ ဖြစ်သည်မှာ သံသယရှိစရာမလိုပေ။ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဝိုင်းချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်နှင့် နိုင်ငံရေးပိုင်းမှ သော့ချက်ကျ အဖွဲ့ဝင်များကလည်း ဖြည်းဖြည်းမှန်မှန် လျှော့ချသွားမည်ဟု ပြောကြားခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် စစ်တပ်သည် ၎င်း၏ နိုင်ငံရေးကဏ္ဍကို ကျန်းမာသန်ရှင်းဖို့ထက် သက်တမ်းပိုရှည်အောင် ထိန်းသိမ်းလိုခြင်းမှာ ဖြစ်နိုင်ခြေများလွန်းသော အချက်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ယင်းကဲ့သို့ ဒီမိုကရေစီနည်းမကျသော စည်းမျဉ်းများကို အသွင်ကူးပြောင်းမှု ကာလတိုတစ်ခုထက် ကျော်လွန်၍ ချမှတ်ထားမည်ဆိုပါက တပ်မတော်၏ နိုင်ငံရေးပတ်သက်မှုကို အမြစ်တွယ်စေခြင်း၊ အရပ်ဖက်ထိန်းချုပ်မှုဘောင်မှ အမြဲတမ်းလွတ်နေခြင်း၊ တိုင်းပြည်ကိုရင်း၍ တပ်ဖွဲ့၏ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားကိုသာ ဦးစားပေး လုပ်ဆောင်နိုင်ခွင့်ရခြင်းတို့ကြောင့် တိုင်းပြည်၏ အနာဂတ်ကို အကြီးအကျယ် ထိခိုက်ပျက်စီး စေမည့်အရာများကို စွဲမြဲစေမည့် အန္တရာယ်ရှိပါသည်။

II တပ်မတော်၏ အကျဉ်းချုပ်သမိုင်း

(က) မူလအစ

မြန်မာစကားဖြင့် တပ်မတော်ဟု ခေါ်ကြသော ခေတ်မီမြန်မာစစ်တပ်သည် ဗြိတိသျှကိုလိုနီ ဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုနှင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်တို့မှ ပေါက်ဖွားလာခြင်း ဖြစ်သည်။¹ ၁၉၄၁ ဒီဇင်ဘာလတွင်

¹ For a detailed account of the origins of the Tatmadaw, see Mary Callahan, *Making Enemies: War and State Building in Burma* (Cornell, 2003), chapter 2. For previous Crisis Group reporting on Myanmar since the present government took power, see Asia Briefings N°142, *Not a Rubber Stamp: Myanmar's Legislature in a Time of Transition*, 13 December 2013; N°140, *A Tentative Peace in Myanmar's Kachin Conflict*, 12 June 2013; N°136, *Reform in Myanmar: One Year On*, 11 April

ဂျပန်တို့ ထံမှ စစ်သင်တန်းဆင်းခဲ့ကြသော ရဲဘော်သုံးကျိပ်ဟုခေါ်သည့် အမျိုးသားရေးဝါဒီလူငယ်တစ်စုက ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော် (ဘီအိုင်အေ) ကို ထူထောင်ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့ကို ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း (ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ဖခင်)က ဦးဆောင်ပြီး၊ ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားကို မောင်းထုတ်သည့် ရေတိုစီမံချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဂျပန်တပ်များ ဝင်ရောက်ရာတွင် လိုက်ပါလာခဲ့ကြသည်။²

သို့ရာတွင် အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်များသည် ဂျပန်တို့အား မယုံသင်္ကာဖြစ်လာကာ၊ ခုခံတော်လှန်ရန် စတင်စည်းရုံးခဲ့ကြပြီးနောက် ၁၉၄၅ မတ်လ၌ တိုင်းပြည်ကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက်သည့် တိုက်ပွဲတွင် မဟာမိတ်တပ်ဖွဲ့များနှင့် လက်တွဲ၍ စတင်တော်လှန်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ ဂျပန်တော်လှန်ရေးသည် အမျိုးသားရေးဝါဒီများအား လွတ်လပ်ရေး တိုက်ပွဲဝင်များအဖြစ် အိမ်ပြန်လာနိုင်သည့် အဆင့်တစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပြီး၊ လွတ်လပ်ရေးရအောင် ကြိုးပမ်းသည့် လှုပ်ရှားအားထုတ်မှုများထဲသို့ သူတို့ကို မောင်းသွင်းလိုက်သည်။³

၁၉၄၅ ဩဂုတ်လတွင် ဂျပန်တို့ လက်နက်ချသွားပြီးနောက် ဗြိတိသျှတို့က ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း အပါအဝင် အခြားအမျိုးသားရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းကာ စစ်တပ်ကို ဗမာ့မျိုးချစ်တပ်မတော်အဖြစ် တက်သုတ်ရိုက်ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့သည်။ ယင်းလုပ်ဆောင်မှုသည် ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်မှ အမျိုးသားရေးဝါဒီ ဗမာတပ်များ ဖွဲ့စည်းထားသော အုပ်စုနှင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလတစ်လျှောက်လုံး ဗြိတိသျှတို့ကို သစ္စာခံခဲ့ကြသော ကိုလိုနီစစ်တပ်ဟောင်းမှ ဗမာမဟုတ်သော အခြား တိုင်းရင်းသားတပ်များ ပါဝင်သောအုပ်စုတို့ကို အဆင်မပြေဘဲ ပေါင်းစည်းလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။⁴ အဆိုပါ အုပ်စုနှစ်ခုသည် လွတ်လပ်သော မြန်မာနိုင်ငံနှင့် စစ်တပ်၏သွေးစည်းမှုအတွက် အကြီးအကျယ် ထိခိုက်ပျက်စီးစေကြောင်း ထင်ရှားလောက်အောင် ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်ရုံသာမကဘဲ၊ အလွန်ကျွဲပြားသော စစ်ဖက်လေ့ထုံးစံများနှင့် တိုင်းပြည်အတွက် အလွန်ကျွဲပြားခြားနားသော အနာဂတ်မျှော်လင့်ချက်များ ရှိခဲ့ကြသည်။⁵ လွတ်လပ်ရေးရပြီး အစိုးရကို ဦးဆောင်မည့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် ၎င်း၏အစိုးရအဖွဲ့ဝင် အများစုမှာ ၁၉၄၇ ဇူလိုင်လတွင် နိုင်ငံရေးပြိုင်ဖက်များ၏ လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခြင်း ခံလိုက်ရသောကြောင့် ပြဿနာများ ပိုဆိုးသွားအောင် အကြောင်း ဖန်ခဲ့သည်။

2012; and N°127, *Myanmar: Major Reform Underway*, 22 September 2011; also Asia Reports N°251, *The Dark Side of Transition: Violence Against Muslims in Myanmar*, 1 October 2013; N°238, *Myanmar: Storm Clouds on the Horizon*, 12 November 2012; N°231, *Myanmar: The Politics of Economic Reform*, 27 July 2012; and N°214, *Myanmar: A New Peace Initiative*, 30 November 2011.

² The Burma Independence Army was reconstituted a few months later as the Burma Defence Army, and subsequently in 1943 as the Burma National Army.

³ See Callahan, *Making Enemies*, op. cit., chapter 3.

⁴ Ibid, chapter 4.

⁵ Ibid, p. 96.

(ခ) လွတ်လပ်ရေးအလွန် လှိုင်းဂယက်ထန်မှု

၁၉၄၈ ဇန်နဝါရီလတွင် လွတ်လပ်ရေးရသောအခါ စစ်တပ်ကို ဗမာစစ်သားများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဗမာ့သေနတ်ကိုင်တပ်ရင်း၊ ထို့အတူ ကချင်သေနတ်ကိုင်တပ်ရင်း၊ ကရင် သေနတ်ကိုင်တပ်ရင်း၊ ချင်းသေနတ်ကိုင်တပ်ရင်း၊ ရှမ်းသေနတ်ကိုင်တပ်ရင်း စသော တိုင်းရင်း သားလူမျိုးအလိုက် ဖွဲ့စည်းထားသော တပ်ရင်း ၁၅ ရင်း မျှသာ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ လွတ်လပ် ရေးရပြီး လအနည်းငယ်အကြာတွင် ဗမာ့သေနတ်ကိုင်တပ်ရင်း ၃ ရင်း ပုန်ကန်ကာ ကွန်မြူနစ် သူပုန်များနှင့် ပူးပေါင်းသွားခဲ့ပြီး၊ ၁၉၄၉ အစောပိုင်းတွင် ကရင်လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး စတင်ခဲ့သည်။ စစ်တပ်သည် တပ်ဖွဲ့ဝင် ၃၀၀၀ ပင် မပြည့်တော့ဘဲ ရှေ့တန်း တပ်ရင်း ၆ ရင်း မျှသာ ကျန်ရှိကာ၊ ရန်ကုန်မှလွဲ၍ ပြည်တွင်းနယ်မြေဒေသအများစု ထိန်းချုပ်မှု ဆုံးရှုံးသွားခဲ့သည်။^၆ စစ်တပ်နှင့် အစိုးရမှာ ပြိုလဲလုနီးပါး ဖြစ်သွားသည်။

သို့ရာတွင် စစ်တပ်သည် သူပုန်များနှင့် သောင်းကျန်းသူများကို တိုက်ခိုက်အနိုင်ယူခြင်း ထက် နယ်မြေခံ နိုင်ငံရေးခါးပိုက်ဆောင်တပ်များ၊ ပြည်သူ့စစ်များ၊ လူဆိုးခါးပြိုဂိုဏ်းများအား တပ် ထဲသို့ စည်းရုံးသိမ်းသွင်းဖွဲ့စည်းမှုကို ပိုမိုပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် ဖြည်းဖြည်းချင်း အင်အား တောင့်တင်း ခိုင်မာအောင် စီမံကာ ထိန်းချုပ်မှုကို ချဲ့ထွင်လာခဲ့သည်။ ၎င်းအင်အားစုများသည် စစ်တပ်နှင့် အစိုးရထက် အတိုက်အခံ ဆိုရှယ်လစ်ပါတီ (သို့) ဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံရေးသမားများကို သစ္စာခံသူများ ဖြစ်သည်။^၇

ထိုသို့ စစ်တပ်ပိုမိုစည်းခိုင်မာလာသည်နှင့်အမျှ တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်ပိုင်း၌ မျိုးချစ် လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲဝင်သူများ ဩဇာတက်လာပြီး၊ ဗြိတိသျှလေ့ကျင့်ပေးခဲ့သော အရာရှိများ ဘေးသို့ရောက်သွားသည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်အတူ လွတ်လပ်ရေး တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့သူ ရဲဘော် သုံးကျိပ်ဝင် ဗိုလ်နေဝင်းသည် ၁၉၄၉ တွင် လက်နက်ကိုင်တပ်များ၏ ဦးစီးချုပ်အဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်း ခံရကာ ကရင်လူမျိုးဗိုလ်ချုပ်စမစ်ဒွန်း ၏နေရာသို့ အစားဝင်လာခဲ့သည်။ ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းသည် တပ်တွင်းရာထူးအပြောင်းအရွှေ့များ၊ ထုတ်ပယ်မှုများ ဆက်တိုက် တစ်သီတစ်တန်းပြုလုပ်၍ ၎င်းနှင့် ဗမာ့မျိုးချစ်တပ်မတော်ရဲဘော်ဟောင်းများ၏ အာဏာခိုင်မာအောင် တည်ဆောက်ခဲ့သည့် အပြင် လက်နက်ကိုင်တပ်များကို ရည်မှန်းချက်ကြီးစွာ အဆင့်မြှင့်ခြင်း၊ တိုးချဲ့ခြင်းများ ပြုလုပ် ခဲ့သည်။^၈

၁၉၅၀ ခုနှစ်များ တစ်လျှောက်လုံးတွင် အရပ်ဖက်နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်သည် တိုက်ခိုက် ရန်လိုမှုများ တိုးပွားလာခဲ့ပြီး၊ လွတ်လပ်ရေးအလွန် ပထမဆုံး ရွေးကောက်ခံခေါင်းဆောင်ဖြစ်သူ ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနု^၉ ၏ ပါတီ အက်ကြောင်းထင်လာခြင်း၊ တောပိုင်း နယ်ပိုင်းမှ နိုင်ငံရေးသမားများက ပုဂ္ဂလိက ခါးပိုက်ဆောင်တပ်များကို ဆက်လက်အားကိုးခြင်းတို့ ရှိလာခဲ့သည်။ အာဏာရပါတီ နှစ်ခြမ်းကွဲသွားသောအခါ အဆိုပါတင်းမာမှုများ ပိုမိုကြီးထွားလာပြီး၊ နိုင်ငံတစ်လွှားမှ နယ်ခံ

^၆ Andrew Selth, *Burma's Armed Forces: Power Without Glory* (EastBridge, 2001), chapter 7.
^၇ Callahan, *Making Enemies*, op. cit., chapter 5.
^၈ Ibid, chapter 6.
^၉ Like many people in Myanmar, he went by one name.

တပ်ဖွဲ့များ၏ ထောက်ခံမှုကိုရအောင် နှစ်ဖက်စလုံး ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ စစ်တပ်သည် အုပ်စုကွဲ
တပ်ဖွဲ့အား ပိုမိုထောက်ခံမှု ရှိခဲ့ပြီး၊ ဦးနှစ်ခေါင်းဆောင်သော အခြားအဖွဲ့က ၁၉၅၈ ရွေးကောက်
ပွဲများတွင် အနိုင်ရမည့် အလားအလာ ရှိသောအချိန်တွင် ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းဦးဆောင်သော
တပ်မတော်က အိမ်စောင့်အစိုးရ တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ခဲ့ရာ၊ စစ်တပ်အာဏာသိမ်းမှုအတွက်
အခြေခံအကြောင်းအရာတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။¹⁰

(ဂ) စစ်တပ်က အာဏာလွှဲယူခြင်း

စစ်တပ်သည် အရပ်ဖက်နိုင်ငံရေးသမားများကို အဂတိလိုက်စားသူများ၊ ကိုယ်ကျိုးရှာ သူများ၊
အရည်အချင်းမရှိသူများ၊ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားကို ဖော်ဆောင်နိုင်စွမ်းမရှိသူများအဖြစ်
သဘောထားကာ စောင့်ကြည့်လာခဲ့သည်။ အိမ်စောင့်အစိုးရသည် စစ်ဖက်အရာရှိများကို အရပ်
ဖက်အုပ်ချုပ်ရေးဌာနတွင် အကြီးတန်းရာထူးများ ခန့်အပ်တာဝန်ပေးခဲ့ပြီး၊ စစ်ဖက်ဆိုင်ရာ
အဖွဲ့အစည်းများကို ဆက်လက်တိုးချဲ့ခဲ့သည်။ ဦးနှစ်အား ထောက်ခံသူများစွာနှင့် အခြားဝေဖန်
ပြစ်တင်သူများကိုလည်း ဖမ်းဆီးကာ၊ သတင်းစာ လွတ်လပ်ခွင့်ကိုလည်း ပိတ်ပင်ခဲ့သည်။
ထိုအတောအတွင်း စစ်တပ်က ဖွဲ့စည်းပေးသော အစိုးရ၏ ပိုမိုထိရောက်ခြင်းနှင့် အဂတိ လိုက်စား
မှုမရှိခြင်း၊ အကြမ်းဖက်ရာဇဝတ်မှုများလျော့ချနိုင်ခြင်း၊ ဥပဒေနှင့် တည်ငြိမ်စိုးမိုးမှု ပြန်လည်
တည်ဆောက်ခြင်း စသောအချက်များကို ပြည်သူများစွာက ကြိုဆိုခဲ့ကြသည်။ ၁၈လကြာ အာဏာ
ထိန်းသိမ်းပြီးနောက်တွင် လုံခြုံရေးအခြေအနေ တိုးတက်လာခြင်းကြောင့် ၁၉၆၀ ခုနှစ်တွင်
တစ်နိုင်ငံလုံးနီးပါး၌ ပါတီစုံရွေးကောက်ပွဲများကို အိမ်စောင့်အစိုးရက ကျင်းပပေးခဲ့သည်။ မြန်မာ
နိုင်ငံသည် ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနှစ် ဦးဆောင်သော အရပ်ဖက်အစိုးရ အုပ်ချုပ်မှုအောက်သို့ ပြန်လည်
ရောက်ရှိသွားသည်။ စစ်ဖက်အရာရှိ အများစုသည် အရပ်ဖက်အုပ်ချုပ်ရေးဖက်မှ နှုတ်ထွက်ကာ
စစ်တပ်သို့ ပြန်သွားကြသည်။ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်းသည် ၎င်း၏ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ စည်းမျဉ်း
များကြောင့် နိုင်ငံတကာ၏ ချီးကျူးမှုကို ခံရသည်။¹¹

သို့သော် အရပ်ဖက်အုပ်ချုပ်မှုသည် တာရှည်မခံခဲ့ပါ။ ဦးနှစ် အာဏာပြန်လည်ရရှိ သွားခြင်း
ကို စစ်တပ်အတွင်းမှ အများစုက မနှစ်သက်ကြသည့်အပြင် ဦးနှစ်က အိမ်စောင့်အစိုးရ
ချမှတ်ထားခဲ့သော မူဝါဒများကို ပြောင်းပြန်လှန်ပစ်ခြင်းနှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားမှုများကို
ဖျက်သိမ်းခြင်းတို့ကို အချိန်မဆိုင်း ပြုလုပ်လိုက်သောအခါ ၎င်းတို့၏ မကျေနပ်မှုများ ကြီးထွား
လာခဲ့သည်။ အာဏာပြန်လည်ရရှိပြီး သီတင်းပတ် အနည်းငယ်သာရှိသေးချိန်တွင် ဦးနှစ်၏
ပါတီအစု ထပ်မံ၍ နှစ်ခြမ်းကွဲသွားခြင်းသည် ဦးနှစ်ကို အားနည်းသွား စေပြီး၊ ၎င်း၏အစိုးရမှာလည်း
ဖရိုဖရဲဖြစ်သွားခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းသည် စစ်တပ်ကို ပြန်လည် တည်ဆောက်
ခြင်း၊ ခိုင်မာအောင် ဖွဲ့စည်းခြင်းတို့ကို စတင်ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ၎င်း၏တင်းကြပ်သော ထိန်းချုပ်မှု
အောက်တွင် တစ်သွေးတစ်သံ တစ်မိန့်ဖြစ်အောင် ဖန်တီးခဲ့သည်။¹²

¹⁰ Callahan, *Making Enemies*, op. cit., chapter 7.
¹¹ Ibid.
¹² Ibid.

ထိုကဲ့သို့ နိုင်ငံရေး ရန်လိုတိုက်ခိုက်မှုများ ထပ်မံဖြစ်ပွားနေမှု၊ နယ်စွန့်နယ်ဖျားတွင် လက်နက်ကိုင် တော်လှန်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေမှုတို့အပြင် အထူးသဖြင့် ရှမ်းပြည်နယ်က ၎င်း၏ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခွဲထွက်ခွင့်ကို ကျင့်သုံးလာနိုင်မှုတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ၁၉၆၂ တွင် တပ်မတော်က နောက်တစ်ကြိမ် အာဏာသိမ်းခြင်းကို ပြုလုပ်လိုက်သည်။ စစ်တပ်သည် ရန်ကုန် နှင့် အခြားမြို့ကြီးများရှိ မဟာဗျူဟာမြောက် သော့ချက်နေရာများကို သိမ်းပိုက်ကာ အဓိက နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များကို ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ ယခု တစ်ကြိမ်တွင်မူ အရပ်ဖက်အုပ်ချုပ်ရေးသို့ ပြန်မလွှဲတော့ပေ။ ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်း၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့် တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်ရန် တော်လှန်ရေး ကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ အခြေခံဥပဒေကိုလည်း ဖျက်သိမ်းလိုက်ရာ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ် ရေး၊ တရားစီရင်ရေး အာဏာအားလုံးမှာ ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်း၏ လက်သို့ ရောက်ရှိသွားသည်။ ပြည်ပ လွှမ်းမိုးမှု မခံရအောင် တံခါးပိတ်ထားသော ဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံကို ဖန်တီးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အခြေခံ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးမူဝါဒများကို ပြဋ္ဌာန်းသည်။ ဆိုရှယ်လစ်အယူအဆကို အားပေး မြှင့်တင်ရန်အတွက် နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခု (မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ) နှင့် တောင်သူလယ် သမား၊ အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းများကိုလည်း ဖန်တီးဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

တော်လှန်ရေးကောင်စီသည် နိုင်ငံရေးပါတီများကို ပိတ်ပင်ခြင်း (မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ်ပါတီမှလွဲ၍)၊ သတင်းမီဒီယာ၊ ထုတ်ဝေသူ၊ ပုံနှိပ်သူအားလုံးကို ထိန်းချုပ်ခြင်း၊ အရပ်သား လွတ်လပ်ခွင့်များကို ချုပ်ချယ်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးကာလအတွင်း တွေ့မြင်ခဲ့ရသော မအောင်မြင်မှုများကို ကိုင်တွယ်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် စစ်တပ်သည် တိုင်းရင်းသား နယ်မြေအချို့ရရှိထားသော အကန့်အသတ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် အပါအဝင် ဒေသန္တရ (သို့) ပြည်နယ်အစိုးရများကို ဖျက်သိမ်းခြင်းအားဖြင့် ၎င်း၏ နိုင်ငံစည်းလုံးညီညွတ်ရေးအပေါ် စိုးရိမ် ပူပန်မှုများကို ဖြေရှင်းခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရပိုင်ခွင့်များမှာလည်း အစိုးရတစ်ဖွဲ့တည်း အုပ်ချုပ်သော နိုင်ငံတစ်ခုအတွင်း တိုင်းရင်းသားအားလုံး တန်းတူညီမျှမှုရှိသည် ဟူသော ပုံစံဖြင့် ဘောင်ခတ်ခြင်း ခံရသည်။

တိုင်းရင်းသားတို့၏ တောင်းဆိုမှုများ၊ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်မှုများကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားဖို့ အလှမ်းဝေးသော ယင်းမူဝါဒများကြောင့် အခြေအနေများ ပိုဆိုးသွားရုံသာရှိသည်။ ပြည်သူပိုင်သိမ်းသော မူဝါဒ၏ ရလဒ်ဖြစ်သော စီးပွားရေးဖရဲဖြစ်မှုသည် အရာရာကို ပိုဆိုး သွားစေခဲ့သည်။ တပ်မတော်က ပြည်မ မြေပြန့်ဒေသများကို ပိုမိုထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်း ရှိလာချိန်တွင် ကွန်မြူနစ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တော်လှန်မှုများမှာ ကျန်ရှိတောင်တန်းနယ်စပ် ဒေသ တစ်လွှားသို့ မြန်မြန်ဆန်ဆန် ပျံ့နှံ့သွားခဲ့သည်။¹³

(ဃ) တစ်ပါတီစနစ် ဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံ

၁၉၇၄ တွင် အခြေခံဥပဒေအသစ်ကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းသည်။ အာဏာများကို ထိထိ ရောက်ရောက် ခွဲဝေပေးခြင်းမပြုသော၊ တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များအား သေချာပေါက် ခွဲထွက်ခွင့် မပေးသော

¹³ See Martin Smith, *Burma: Insurgency and the Politics of Ethnicity* (Zed Books, 1999), 2nd edition, chapter 12.

တစ်ပါတီ ဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံကို ထူထောင်သည်။ တစ်ခုတည်းသော လွှတ်တော်က လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များထဲမှ အနည်းငယ်ကိုရွေးချယ်ကာ၊ တိုင်းပြည်ကို စီမံအုပ်ချုပ်မည့် နိုင်ငံတော်ကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းပေးပြီး၊ လွှတ်တော်က ရွေးချယ်တင်မြှောက်သော သမ္မတက ယင်းကောင်စီကို ဦးဆောင်သည်။ ထိုနှစ်တွင်ပင် ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပခဲ့ရာ၊ ကိုယ်စားလှယ် လောင်း အားလုံးမှာ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ မှချည်းသာ ဖြစ်ကြသည်။ စစ်ဖက်ရာထူး စွန့်လွှတ်ပြီးသားဖြစ်သူ ဦးနေဝင်းက သမ္မတဖြစ်လာပြီး၊ တော်လှန်ရေးကောင်စီတွင် ပါဝင်ခဲ့ ကြသော အခြားစစ်ဖက် အရာရှိကြီးများမှာ နိုင်ငံတော်ကောင်စီတွင် အရပ်သားများအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်း ခံရသည်။ ဦးနေဝင်းသည် ၁၉၈၁ တွင် သမ္မတရာထူးကို စွန့်လွှတ်ခဲ့သော်လည်း လမ်းစဉ်ပါတီဥက္ကဋ္ဌနေရာကို ဆက်လက်ရယူခဲ့သည်။

တပ်မတော်သည် ပြည်မမှ လက်နက်ကိုင်သောင်းကျန်းသူများကို လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ကမ်းလှမ်းခြင်း၊ ကျန်ရှိသော လက်နက်ကိုင်များအား ရက်စက်သော ဖြတ်လေးဖြတ် သောင်းကျန်း သူနိမ့်နင်းရေး မဟာဗျူဟာအသုံးပြု၍ နယ်စပ်ဒေသများသို့ မောင်းထုတ်ခြင်းတို့ဖြင့် နိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းဒေသများအား ထိန်းချုပ်မှုကို ခိုင်မာအောင် စုစည်းခဲ့သည်။ ၎င်းမဟာဗျူဟာသည် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ရှင်သန်ရေးအတွက် အရေးပါသော လူထုထောက်ခံမှုမရအောင် စားနပ် ရိက္ခာ၊ ရန်ပုံငွေ၊ ထောက်လှမ်းရေးသတင်း၊ လူသစ်စုဆောင်းမှုတို့ကို ဖြတ်တောက်ပစ်ခြင်းဖြင့် ပိတ်ဆို့ရန် ရည်ရွယ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းဗျူဟာအရ တပ်မတော်သည် နယ်မြေဒေသ တစ်ခုကို တစ်ပြိုင်နက် ဝိုင်းပတ်ပိတ်ဆို့ကာ တပ်ဖွဲ့များကို ဖြန့်လိုက်ပြီးနောက် အစိုးရတင်းကြပ်စွာ ထိန်းချုပ် ထားသော နယ်မြေတွင်းရှိ ဗျူဟာမြောက်ကျေးရွာများသို့ လူထုကို ရွှေ့ပြောင်းနေရာချခြင်း၊ စားနပ်ရိက္ခာ ဖြန့်ဖြူးမှုကို ထိန်းချုပ်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ပြီး၊ ကပ်လျက် နယ်မြေဒေသတွင် ထိုပုံစံ အတိုင်း ဆက်လက်ပြုလုပ်သွားခြင်း ဖြစ်သည်။¹⁴

ပြည်မဗဟိုတွင် တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုရှိသွားပြီးနောက်တွင် တပ်မတော်စစ်ဆင်ရေးများ၏ ပစ်မှတ်ကို နယ်စပ်ဒေသများသို့ ရွှေ့လိုက်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုးဖောက်မရအောင် ထူထဲသော တောအုပ်များထဲတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များ ကိုယ်ယောင်ဖျောက်နိုင်သော နိုင်ငံတကာ နယ်စပ်မျဉ်းများကို နောက်ဖေးပေါက် ထောက်ပံ့ရေးလမ်းများ၊ လွတ်မြောက်လမ်းများအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သော ခက်ခဲကြမ်းတမ်း၍ မတွေ့ကြုံဖူးသော ကုန်းမြင့်တောင်တန်းများတွင်မူ ယနေ့ အထိ ဖြတ်လေးဖြတ်ဗျူဟာ ထိရောက်မှုမရှိသေးပေ။¹⁵ တပ်မတော်သည် တိုးမရ၊ ဆုတ်မရ တိုက်ပွဲကို နှိမ်နင်းပြီး၊ ရှေ့တန်းစစ်သည်များအကြားတွင် ၎င်းစစ်ဆင်ရေး များသည် တိုင်းပြည်၏ နိုင်ငံရေးအာဏာ ဗဟိုချက်မနှင့် ဝေးကွာမှုကြောင့် အစိုးရထံမှ အာရုံစိုက်မှုနှင့် ရင်းမြစ်ဖြည့်ဆည်း ပေးမှု လျော့နည်းသွားသည်ဟူသော လက်ခံယူဆမှုများ ရှိခဲ့သည်။¹⁶ ၁၉၇၀ ခုနှစ်များနှင့် ၁၉၈၀ ခုနှစ်များ တစ်လျှောက်လုံးတွင် နယ်စပ်ဒေသအများစုသည် တိုင်းရင်းသားစစ်တပ်များ၏ ထိန်းချုပ်

¹⁴ Ibid, pp. 258-262; Selth, *Burma's Armed Forces*, op. cit., pp. 90-92; Callahan, *Making Enemies*, op. cit., pp. 210-214; and Maung Aung Myoe, *Building the Tatmadaw: Myanmar Armed Forces Since 1948* (Institute of Southeast Asian Studies, 2009), chapter 2.
¹⁵ Smith, op. cit., p. 261.
¹⁶ Callahan, *Making Enemies*, op. cit., p. 210.

မူအောက်တွင် ဆက်လက်ရှိနေခဲ့ပြီး၊ (အရှေ့မြောက်ဒေသတွင် တိုင်းရင်းသားတပ်များသည် အင်အားကြီးသော တရုတ်ကျောထောက်နောက်ခံပြု ကွန်မြူနစ်သောင်းကျန်းမှုအဖြစ် စုစည်းသွားကြ)။ တစ်ဖက်တွင်မူ တပ်ဖွဲ့ဝင် ၁၈၆,၀၀၀ ခန့်ရှိသော အင်အားကြီးအစိုးရတပ်များမှာ ရန်ပုံငွေနည်းပါးပြီး၊ လက်နက်တပ်ဆင်မှု အားနည်းသည်ဟု သတ်မှတ်ခြင်းခံရသည်။¹⁷

(င) မအောင်မြင်သော တော်လှန်အုံကြွမှု

နှစ်အတန်ကြာ စီးပွားရေးကျဆင်းမှုနှင့် စားဝတ်နေရေးခက်ခဲမှုတို့ကြောင့် ၁၉၈၇ တွင် ကျောင်းသား များဦးဆောင်သော ဆန္ဒပြပွဲများ ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပြီး၊ တန်ဖိုးအမြင့်ဆုံးငွေစက္ကူများကို ကြိုတင်သတိပေးခြင်း၊ လျော်ကြေးပေးခြင်းမပြုဘဲ တရားမဝင် ကြေညာခြင်းဖြင့် ငွေဖောင်းပွမှု လျော့ချရန် အစိုးရက ဆုံးဖြတ်ရာမှ အစပျိုးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် တစ်နှစ်လုံး နိုင်ငံတစ်လွှား ဆန္ဒပြပွဲများ ဖြစ်ပွားခြင်း၊ အကြမ်းဖက်မှု တိုးမြင့်လာခြင်း၊ နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းအရပ်ရပ်၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာများရပ်ဆိုင်းသွားခြင်း တို့နှင့်အတူ ဥပဒေနှင့် တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှု လုံးဝ ပြုလဲလုနီးပါး ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဇူလိုင်လတွင် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ် ပါတီဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်မှ ဦးနေဝင်း နှုတ်ထွက်သွားခဲ့သော်လည်း၊ လမ်းစဉ်ပါတီက လက်သင့်ခံနိုင်စွမ်းမရှိသော၊ အကောင်အထည် ဖော်မှုမရှိသော အခြေခံကျကျ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတောင်းဆိုမှုများသာ ရေပန်းစား တိုးပွားလာ စေသည်။

၁၉၈၈ ဩဂုတ်လ ၈ ရက် နိုင်ငံလုံးကျွတ် တော်လှန်အုံကြွမှုသည် လမ်းများပေါ်သို့ ကြီးမားသော လူအုပ်ကြီးများ ထွက်လာအောင်ပြုလုပ်ခဲ့ရာ အခြေအနေကိုထိန်းသိမ်းရန် အစိုးရ၏ ကြိုးပမ်းမှုများ မအောင်မြင်တော့ဘဲ၊ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ အဆင်အခြင်မဲ့စွာ အကြမ်းဖက် နှိမ်နင်းမှုကြောင့် ဆန္ဒပြသူအရေအတွက် ထောင်နှင့်ချီ၍ အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ စက်တင်ဘာ ၁၈ ရက်နေ့တွင်မူ စစ်တပ်က အာဏာသိမ်းလိုက်ပြီး၊ လမ်းများပေါ်မှ ဆန္ဒပြသူများကို ခပ်မြန်မြန်၊ ခပ်ကြမ်းကြမ်း ရှင်းလင်းဖယ်ရှားကာ၊ တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်ရန်အတွက် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး စောမောင် ဦးဆောင်သော စစ်ဖက်အရာရှိကြီးများပါဝင်သည့် နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေး အဖွဲ့ နဝတ (SLORC) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၎င်းအဖွဲ့သည် မအောင်မြင်သော ဆိုရှယ်လစ်စနစ် ကြောင့် ဖြစ်ရသော စီးပွားရေးအကြပ်အတည်း၊ အောက်ခြေနှင့် အဆက်ပြတ်နေသော အာဏာရှင် ခေါင်းဆောင်၏ တစ်ကိုယ်တော် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှုများ လွှမ်းမိုးနေသည့် အုပ်ချုပ်မှုပြဿနာ စသော လူထု အုံကြွမှုနောက်ကွယ်မှ အဓိကအကြောင်းရင်းများဟု ၎င်းတို့ ရှုမြင်သည့်အရာများကို စတင်ဖြေရှင်းသည်။ လမ်းစဉ်ပါတီကို ဖျက်သိမ်းပြီး ၁၉၇၄ အခြေခံဥပဒေကိုလည်း ပယ်ဖျက်ကာ၊ နာမည်ခံဈေးကွက်ဦးစားပေး စီးပွားရေးမူဝါဒကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။ နဝတအဖွဲ့သည် အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေး၊ တရားစီရင်ရေး အာဏာအားလုံးကို ချုပ်ကိုင်သည်။ ၎င်းနဝတအဖွဲ့ သည် အချိန်ကာလမကြာသော်ငြားလည်း တစ်ဖွဲ့လုံး စုစုစည်းစည်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းကို

¹⁷ Ibid.

တာဝန်ယူလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်မှာ အာဏာအားလုံးကို တစ်ဦးတည်း ထိန်းချုပ်စုစည်းလိုက်သော အာဏာရှင်လက်သစ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးသန်းရွှေမတိုင်မီ အချိန်အထိဖြစ်သည်။

အဆိုပါ မျိုးဆက်သစ် စစ်ဖက်အရာရှိအုပ်စုသည် တပ်မတော်ခေတ်မှီတိုးတက်ရေးနှင့် အင်အား တိုးချဲ့ရေးတို့ကို မြန်မြန်ဆန်ဆန် စတင်ခဲ့ကြပြီး၊ အမျိုးသားပြန်လည်စည်းလုံးညီညွတ်မှု ရရှိစေရန်အတွက် ဗဟိုထိန်းချုပ်မှုအောက်သို့ နယ်စပ်ဒေသများရောက်ရှိရေး ရည်မှန်းချက်ကို ပိုမိုအားတက်သော လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းရည်မှန်းချက်ကို ဖော်ဆောင်ရာတွင် တိုင်းရင်း သားနယ်မြေများအား တပ်မတော် စစ်ဆင်ရေးများဖြင့် ပိုမိုဖိအားပေးခြင်းနှင့်၊ လက်နက်ကိုင်အုပ်စု တစ်ဖွဲ့ချင်းနှင့် အပစ်ရပ်စဲခြင်းတို့ တွဲဖက်ထားသော နည်းလမ်းဖြင့် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ အိမ်နီး ချင်းတိုင်းပြည်များသည်လည်း စစ်အေးတိုက်ပွဲအလွန် အမှန်တရားများကို လက်သင့်ခံလာခဲ့ကြ ရာ၊ ရန်ကုန်မှ အာဏာပိုင်များနှင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်ရေးကို ထိပ်တန်းဦးစားပေး စတင် ထားရှိလာခဲ့ကြပြီး၊ နယ်စပ်မှ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အုပ်စုများအား တပ်မတော်အစိုးရနှင့် အပစ်ရပ်သဘောတူညီမှုရယူအောင် ဖိအားပေးလာကြသည်။

၁၉၈၉ တွင် နိုင်ငံအရှေ့မြောက်ဒေသမှ တိုင်းရင်းသားတပ်ဖွဲ့များက ဗမာပြည် ကွန်မြူနစ်ပါတီ ဗကပ၏ ဗမာခေါင်းဆောင်ပိုင်းကို သစ္စာဖောက် ပုန်ကန်ခဲ့ထွက်သွားကြသောအခါ အရေးပါသော အလှည့်အပြောင်းတစ်ခု ဖြစ်သွားခဲ့ပြီး၊ ဗကပကို ပြိုလဲသွားစေခဲ့သည်။ ၎င်းတပ်ဖွဲ့ များသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အလိုက် အဖွဲ့သစ်အမြောက်အမြားကို ဖွဲ့စည်းလိုက်ကြသည်။ နဝတအဖွဲ့သည် အခွင့်အရေးကို အလျင်အမြန်ဖမ်းဆုပ်ကာ၊ ၎င်းအဖွဲ့သစ်များအား ကောင်းကွက် များသော အပစ်ရပ်သဘောတူညီမှုများ ကမ်းလှမ်းခဲ့ပြီး၊ ထိုနည်းအားဖြင့် ၎င်းအတွက် အကြီးမား ဆုံး စစ်ရေးခြိမ်းခြောက်မှုများကို လျော့ပါးပြေပျောက်စေခဲ့သည်။ အဆိုပါ ကနဦး အပစ်ရပ်စဲမှု များသည် တပ်မတော်အတွက် အခြားတိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအပေါ် စစ်ရေးဖိအား ပိုပေးရန် အခွင့်သာစေခဲ့ပြီး၊ နောက်ထပ်နှစ်အနည်းငယ်အတွင်းတွင် အဖွဲ့များစွာ အပစ်ရပ် သဘောတူညီမှုများ ရရှိခဲ့ကြသည်။¹⁸ ၁၉၉၉ တွင်မူ စစ်တပ်သည် တပ်ဖွဲ့ ၀၆ ၃၇၀,၀၀၀ အထိ အရေအတွက် နှစ်ဆတိုးလာခဲ့ပြီး၊ ပိုမိုခေတ်မီသော လက်နက်စနစ်များ တပ်ဆင်မှု အတိုင်းအတာကို တိုးမြှင့်ရန် လုပ်ဆောင်လာနိုင်ခဲ့သည်။¹⁹

III ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၏ ဗိသုကာများ လား

(က) စစ်တပ်အလိုရှိတာက ဘာလဲ

၁၉၈၈ အာဏာသိမ်းမှုအပြီးတွင် နဝတ SLORC က ၎င်းသည် နိုင်ငံရေးနှင့် လုံခြုံရေး အခြေအနေကို တည်ငြိမ်စေမည့် ယာယီအစိုးရဖြစ်ကြောင်း၊ နောက်ပိုင်းတွင် အရပ်ဖက်လက်သို့ (အနည်းဆုံးတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့်) အာဏာပြန်လွှဲပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း ရှင်းလင်းပြောကြား သည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ရန် ရည်ရွယ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သော ရွေးကောက်ပွဲများကို ၁၉၉၀ တွင်

¹⁸ See Crisis Group Asia Report N°52, *Ethnic Minority Politics*, 7 May 2003.
¹⁹ Selth, *Burma's Armed Forces*, op. cit., p. 79.

ကျင်းပပေးခဲ့သော်လည်း အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် NLD ၏ ပြည်လုံးကျွတ် အောင်ပွဲခံမှုကြောင့် တုန်လှုပ်သွားပုံရကာ၊ ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်များကို လုံးဝအကောင်အထည် မဖော်တော့ဘဲ၊ အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်မှုကို စစ်တပ်က ဆက်လက်ကျင့်သုံးခဲ့ပြီး၊ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကို နေအိမ်အကျယ်ချုပ်ထိန်းသိမ်း၍ သူမ၏ပါတီမှ အခြားခေါင်းဆောင်များကို ထောင်သွင်း အကျဉ်းချထားခဲ့သည်။²⁰

တိုင်းပြည်ကို တံခါးဖွင့်ရန်နှင့် စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် ကနဦးကြိုးပမ်းမှုများသည်လည်း လိုအပ်သော အရေးကြီးဆောင်ရွက်ချက်များလုပ်ဆောင်ရန် နိုင်ငံရေး စိတ်ရင်းစေတနာ ကင်းမဲ့ခြင်း၊ အမြော်အမြင် နှင့် စွမ်းဆောင်ရည်ချို့တဲ့ခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒပြမှုများကို ရက်ရက်စက်စက် နှိမ်နင်းခြင်းဖြင့် အာဏာရယူထားသော တပ်မတော်အစိုးရနှင့် ဆက်ဆံရေး ထူထောင်ရန် နိုင်ငံတကာက အာသီသမရှိခြင်းတို့ကြောင့် များစွာထိရောက်အောင်မြင်မှု မရခဲ့ပေ။²¹

ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် ဦးတည်သောခြေလှမ်းများမှာလည်း တပ်မတော်အစိုးရ၏ အဖွဲ့တွင်း ခိုင်းနစ်နစ်အရွေ့များကြောင့် ရှုပ်ထွေးခဲ့ရသည်။ ၂၀၀၀ ခုနှစ်များ အစောပိုင်းကာလ တိုင်းပြည်ပွင့်လင်းရန် ကြိုးပမ်းမှုများကို ဩဇာကြီးသော စစ်ထောက်လှမ်းရေးအကြီးအကဲ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးခင်ညွန့်က ဦးဆောင်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် သူနှင့် သူ၏ထောက်လှမ်းရေး အဖွဲ့အစည်းယန္တရားတစ်ခုလုံး ထုတ်ပယ်ရှင်းလင်းခံရသောအခါ (အကတိလိုက်စားမှုကို အကြောင်းပြသော်လည်း ဗိုလ်ချုပ်ကြီးခင်ညွန့် အင်အားကြီးလာသည်ကို စိုးရိမ်ကြောက်ရွံ့သောကြောင့် ဖြစ်ပုံရသည်) ပွင့်လင်းရေးကြိုးပမ်းမှုများ ဆုံးခန်းတိုင် ပြတ်တောက်သွားခဲ့သည်။ ဤဖြစ်ရပ်များသည် လက်ရှိပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအစိုးရ အာဏာရရှိလာစေသော ၂၀၁၀ ရွေး ကောက်ပွဲများ ကျင်းပမှု၊ ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေ ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပမှု အစရှိသည့် စည်းကမ်းပြည့်ဝသော ဒီမိုကရေစီ လမ်းပြမြေပုံကို တပ်မတော်အစိုးရက ပြန်လည်အသက်မသွင်းမီ နှစ်အတန်ကြာက ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။

တပ်မတော်သည် ၎င်း၏ စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်များကို ထိခိုက်သက်ရောက်မှုရှိသော ကိစ္စများအပါအဝင် အဓိကပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ငယ်ရွယ်သော မျိုးဆက်သစ် ခေါင်းဆောင်အရာရှိများ၏ ပွဲကိုင်မှုဖြင့် ခွင့်ပြုခဲ့၊ ထောက်ခံအားပေးခဲ့၊ တစ်ခါတစ်ရံ လှုံ့ဆော်အားပေးခဲ့သည်။²² ထိုကဲ့သို့ တပ်မတော်က ဆယ်စုနှစ်ချီထိန်းချုပ်၊ ဖိနှိပ်အပြီးတွင် တိုင်းပြည်ကို ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီကူးပြောင်းရေးဆီသို့ ဦးတည်ခဲ့ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းများမှာမူ ယခုတိုင် သဲကွဲရေရာ သေချာမှု မရှိသေးပါ။ သို့ရာတွင် အစိုးရသစ် အာဏာလွှဲပြောင်းယူစဉ်အချိန်နှင့် ထိုနောက်ပိုင်းတစ်လျှောက်လုံး ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် နီးနီးကပ်ကပ် အဆက်အသွယ်

²⁰ For analysis, see Crisis Group Asia Report N°11, *Burma/Myanmar: How Strong is the Military Regime?*, 21 December 2000.
²¹ Ibid.
²² See Section III.C below.

ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့်ပြုလုပ်ခဲ့သော အင်တာဗျူးများက အဓိကကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေသော သော့ချက် အကြောင်းရင်းနှစ်ခုကို ညွှန်ပြလျက်ရှိသည်။²³

- တရုတ်နှင့်ဆိုင်သော အကြောင်းရင်း။ ၁၉၈၈ နောက်ပိုင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး ရှောင်ဖယ်ခံရမှုသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ လက်တွင်းသို့ ကျရောက် သွားစေခဲ့ပြီး တရုတ်နိုင်ငံသည် ကုလလုံခြုံရေးကောင်စီတွင် မြန်မာဖက်မှ ရပ်တည် ပေးခြင်းအပါအဝင် နိုင်ငံရေးအရ အကာအကွယ်ပေးသည့်အပြင် ချေးငွေနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အဓိကရင်းမြစ်လည်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ယင်းသို့ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်ပဆက်ဆံရေး ဟန်ချက်မညီမှုသည် နိုင်ငံရေးအီလစ်အလွှာမှ အတော်များများ အတွက် သိသိသာသာ စိုးရိမ်စရာဖြစ်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ယခင် ကတည်းကပင် အိမ်နီးချင်း အင်အားကြီးတိုင်းပြည်များ၏ လွှမ်းမိုးခံရမှုကို အစဉ်အလာ သဖွယ် စိုးရိမ်ပူပန်ခဲ့ပြီး၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ ဖြည့်ဆည်းပေးမှသာ ဖြစ်နိုင် မည့် ဒေသတွင်း ပြင်ပမှ မဟာဗျူဟာမြောက် ဟန်ချက်ထိန်းညှိမှုကို အလိုရှိခဲ့ သည်။ ပြည်တွင်း၌ အဓိကပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုမလုပ်ဘဲ၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နှင့် မဟာဗျူဟာမြောက်ဆက်ဆံရေး တည်ဆောက်ရန် မဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို တပ်မတော်အစိုးရက နားလည်သဘောပေါက်သည်။
- စီးပွားရေးလုံခြုံမှုနှင့်ဆိုင်သော အကြောင်းရင်း။ မြန်မာနိုင်ငံသည် စီးပွားရေး အရ ဒေသတစ်ခု လုံး၏နောက်တွင် မည်မျှဝေးဝေးလံလံ ပြတ်၍ကျန်နေခဲ့သည် ဟူသော အချက်ကို ၂၀၁၁ အသွင်ကူးပြောင်းချိန်တွင် အုပ်ချုပ်သူ အီလစ်များ ပို၍ သဲသဲကွဲကွဲ သိမြင်လာကြသည်။ ဒေသတွင်း ချမ်းသာသော တိုင်းပြည်များနှင့် သာမကဘဲ ဆင်းရဲသော တိုင်းပြည်များနှင့်ပင်²⁴ ထာဝစဉ်အဝေးကြီး ခေတ်နောက် ကျ ကွာဟနေသောအချက်သည် ရှက်စရာကောင်းသော ကိစ္စတစ်ခု ဖြစ်ရုံသာမက ဘဲ မြန်မာနိုင်ငံသွားနေသော လမ်းမှားကို ထင်ရှားစေသည့်အပြင် ဖြစ်တည် နေသော ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုအဖြစ် သိမြင်လာကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒေသတွင်း တစ်ခုလုံး၏ နောက်တွင် နည်းပညာအရ၊ စီးပွားရေးအရ ဤမျှ အဝေး ကြီး ပြတ်ကျန်နေခဲ့ပါက လုံခြုံမှုနှင့် အချုပ်အခြာကို မည်ကဲ့သို့ အာမခံချက် ပေးနိုင် မည်နည်း။ ယခုအချိန်တွင်မူ စီးပွားရေး ပြန်လည်ထူထောင်ရန်အတွက် အနောက် အုပ်စုထံမှ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို လိုအပ်ပြီး၊ စိတ်ချယုံကြည်ရသော နိုင်ငံရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများမပြုလုပ်ဘဲ၊ ၎င်းအရာများ ရောက် လာမည်မဟုတ်ကြောင်း သိရှိနားလည်သွားကြပြီ ဖြစ်သည်။

²³ Crisis Group interviews, Myanmar individuals close to the reforms and to the military elites, 2011-2014.

²⁴ According to the International Monetary Fund, in 2010 Myanmar's gross domestic product (GDP) per capita was around half that of the next poorest countries in the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN), Laos and Cambodia.

တိုင်းပြည်တွင် နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေး အခြေခံကျကျပြောင်းလဲမှု လိုအပ်ကြောင်း မြန်မာစစ်တပ်၏ နိုင်ငံရေးအီလစ်အလွှာ လူများစုအကြား သိမြင်လာအောင် ဖန်တီးရာတွင် အဆိုပါ အကြောင်းရင်းနှစ်ခုမှာ သော့ချက်ကျပုံရသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ စစ်တပ်သည် ၎င်း၏ ရေရှည်လုံခြုံမှုကို အာမခံချက်ပေးနိုင်မည့် နည်းလမ်းများဟု ရှုမြင်ထားသော တိုင်းပြည်စီးပွားရေး အားကောင်းခိုင်မာရေးကို လုပ်ဆောင်ရာ၌ အကျိုးစီးပွားအချို့ကို စွန့်လွှတ်ရန် စစ်တပ် အတွင်း လိုလိုလားလားရှိမှုနှင့်၊ ဖုံးကွယ်ထားသော်လည်း သိသိသာသာကြီးမားသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲလို စိတ်ရှိမှုတို့ကို အသွင်ကူးပြောင်းမှု ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါတွင် တွေ့ရှိရခြင်းပင် ဖြစ်သည်။²⁵

လက်ရှိနိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၊ စီးပွားရေးကဏ္ဍပြောင်းလဲမှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်း စဉ်တို့တွင် တပ်မတော်သည် အဓိကကျသောကဏ္ဍမှ ပါဝင်လျက်ရှိသော်လည်း ၎င်းနယ်ပယ် သုံးခုစလုံး၌ စစ်တပ်၏ လှုပ်ရှားမှုများ၊ ထိတွေ့ဆောင်ရွက်ပုံများတွင် များစွာ ပြဿနာရှိသော လက္ခဏာများကိုလည်း တွေ့မြင်ရ သည်။

(ခ) စစ်တပ်၏ နိုင်ငံရေးနှင့် ပတ်သက်သော အခန်းကဏ္ဍ

စစ်ဖက်အစိုးရမှ အရပ်တစ်ပိုင်းအစိုးရအဖြစ်သို့ အဓိကနာမည်အားဖြင့် အသွင် ကူးပြောင်းမှုသည် တပ်မတော်အနေဖြင့် သိသိသာသာ ကြီးမားသော နိုင်ငံရေး လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာကို အရပ်ဖက်အုပ်ချုပ်ရေး အင်စတီကျူးရှင်းများထံသို့ မဖြစ်မနေ လွှဲပြောင်းပေးခဲ့ရသည်။ စစ်တပ်သည် နေ့စဉ် အစိုးရ လုပ်ငန်းတာဝန်အများစုကို ကြီးကြပ်ခြင်း မရှိတော့ဘဲ၊ အရပ်ဖက် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အတွင်း လွှမ်းမိုးခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ခြင်းတို့ သာမကဘဲ စွမ်းအင်ကိစ္စမှ နိုင်ငံခြားရေးရာ များအထိ အရာရာအပေါ် မူဝါဒချမှတ်ရန် အစိုးရ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းတို့ပါဝင်သော စစ်တပ်၏ နိုင်ငံရေးလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ သိသိသာသာ လျော့နည်းသွားခြင်းကို ထင်ဟပ်သည်။ စစ်တပ်မှ အရာရှိများကို အရပ်ဖက်အကြီးတန်းရာထူးများသို့ လွှဲပြောင်းရာတွင်လည်း အလားတူ လွတ်လွတ် လပ်လပ် မရှိတော့ဘဲ၊ ယင်းကဲ့သို့ လွှဲပြောင်းမှုများသည် ၂၀၁၁ နောက်ပိုင်းတွင် သိသာထင်ရှားစွာ လျော့နည်းကျဆင်းသွားသည်။²⁶ ထို့အပြင် ယခင်ကဲ့သို့ ကုန်သွယ်ရေးမူဝါဒနှင့် သွင်းကုန်လိုင်စင် များကို ထိန်းချုပ်ခြင်း၊ အစိုးရကန်ထရိုက်လုပ်ငန်းများကို ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ခြင်း အစရှိသည်တို့ အပါအဝင် ကြီးမားသော စီးပွားရေးငှားရမ်းမှု အကျိုးအမြတ်များ ရရှိစေခဲ့သော မူဝါဒ ဆုံးဖြတ် ချက်များကို တပ်မတော်က ထိန်းချုပ်ခြင်းမပြုတော့သောကြောင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ရိုက်ခတ်မှု အကျိုးဆက်များလည်း ရှိခဲ့သည်။ (အခန်း III (ဂ)၌ ကြည့်ပါ)

²⁵ For detailed analysis, see Crisis Group Report, *The Politics of Economic Reform*, op. cit., Section IV.B.

²⁶ There have been a small number of transfers from the military to the foreign ministry in recent months, and the transfer of several serving military officers to ambassadorships. A number of military officers have also been assigned as mid-level staff of the Union Election Commission. Previously such transfers to the civil service were the norm, but are now exceptional enough to be remarked on and stir some controversy. Crisis Group interviews, Myanmar think-tank analyst, and Myanmar individual with detailed knowledge of military affairs, Yangon, January 2014. See also Priscilla Clapp and Aung Din, "Myanmar's government appoints military to the election commission", cogitASIA (Center for Strategic and International Studies), 28 January 2014.

နိုင်ငံတော်အဆင့်မှ အနေအထားသည် ဒေသဆိုင်ရာအဆင့်၌လည်း ရောင်ပြန်ဟပ်နေသည်။ ယခင်က ဒေသဆိုင်ရာစစ်တိုင်းမှူးများသည် တပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြီးအကဲနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရ အကြီးအကဲ တာဝန်နှစ်မျိုးလုံးကို ရောမွှေနှင်း ထမ်းဆောင်ကြခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့၏ နယ်မြေဒေသများတွင် အကြွင်းမဲ့ အာဏာကို ပိုင်ဆိုင်ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် ယခုအခါ လုံခြုံရေးကိစ္စရပ်များမှလွဲ၍ အရပ်ဖက် ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းတွင် ပါဝင်မှုမရှိတော့ခြင်းကြောင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် စီးပွားရေးငှားရမ်းကြေး ရပိုင်ခွင့်များ လျော့နည်းသွားပြီ ဖြစ်သည်။

တစ်ချိန်တည်းတွင် တပ်မတော်သည် အလွန်တရာကြီးမားသော အခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာနှင့် လက်တွေ့ကျကျ နိုင်ငံရေးအာဏာကို ဆက်လက်ချုပ်ကိုင်ထားသည်။ လောလောဆယ်တွင် အပတ်စဉ်စည်းဝေး ကျင်းပကာ လွှတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခြင်း၊ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ခန့်အပ်ခြင်း၊ အရေးပေါ်အခြေအနေကြေညာခြင်း အစရှိသော ကိစ္စရပ်များတွင် အမြင့်ဆုံး ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်ရှိသော ဩဇာကြီး အမျိုးသားကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးကောင်စီတွင် အဖွဲ့ဝင် ၁၁ နေရာအနက် တပ်မတော်က ၅ နေရာ ရယူထားသည်။²⁷ တပ်မတော်သည် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်း ပိုင်ဆိုင်မှုကြောင့် အခြေခံဥပဒေ ပြောင်းလဲပြင်ဆင်မှုအပေါ် ဗီတိုသုံးရန် အာဏာနှင့် လွှတ်တော်တွင်း ဆွေးနွေးမှုရလဒ်များအပေါ် အဆုံးအဖြတ် မပေးနိုင်သည့်တိုင် စွက်ဖက်လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းတို့ကို ရရှိထားသည်။ တပ်မတော်သည် စစ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေး ကိစ္စရပ်များ ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အတော်အတန်ကြီးမားသော အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် လုပ်ပိုင်ခွင့် ရရှိထားကာ၊ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်သည် စစ်ဖက်အရာရှိဖြစ်ပြီး၊ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး၊ နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီးများမှာ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က ခန့်အပ်သော တာဝန်ထမ်းဆောင်ဆဲ စစ်ဖက်အရာရှိများဖြစ်နေခြင်းကြောင့် အရပ်ဖက်ထိန်းချုပ်မှုအောက်မှ ကြီးကြီးမားမား လွတ်မြောက်လျက်ရှိသည်။ အဆိုပါ တရားဝင်အာဏာများအပြင် တပ်မတော် အဖွဲ့အစည်း၏ အရွယ်အစား၊ အင်အားနှင့် လက်ရှိဩဇာညောင်းမှုများကြောင့် အာဏာသုံးချင်လျှင် သုံးနိုင်သော အဓိကကျကျ လက်တွေ့လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို စစ်တပ်က ရရှိထားသည်။

အဆိုပါအာဏာများသည် စစ်တပ်၏ ပင်မလုပ်ငန်းတာဝန်များကို အရပ်ဖက်အစိုးရက ထိပါး၍ ရမည်မဟုတ်ဟူသောပုံစံဖြင့် အာမခံချက်ပေးထားခြင်းဖြစ်ပြီး၊ အဆုံးစွန် အခြေအနေမျိုးတွင် စစ်တပ်၏ မရှိမဖြစ် အကျိုးစီးပွားများ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း မခံရစေမည့် အာဏာကို ရရှိထားသည်။ ယင်းအာဏာများသည် ဒီမိုကရေစီနှင့် မကိုက်ညီသော်လည်း၊ တပ်မတော်အနေဖြင့် အခြားအာဏာများနှင့် အကျိုးစီးပွားများကို စိတ်ချလက်ချ စွန့်လွှတ်နိုင်စေရန် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ချက်ဟု အခြေခံဥပဒေပုံဖော်သူဗိသုကာများက ယူဆကြသည်။ ယင်းပုံစံသည် တိုတောင်းသော အသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလတစ်ခုထက် ကျော်လွန်၍ အမြစ်တွယ်နေပါက တိုင်းပြည်၏အနာဂတ် အလားအလာများကို နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း ထိခိုက်ပျက်စီးစေနိုင်ပါသည်။ တပ်မတော်၏ နိုင်ငံရေး ပါဝင်ပတ်သက်မှုကဏ္ဍကို ဆက်လက်တည်တံ့စေမည့်အပြင် အရပ်ဖက်ထိန်းချုပ်မှုအောက်မှ

²⁷ As provided for in the constitution, the National Defence and Security Council consists of the president, the two vice presidents, the speakers of the two legislative chambers, the commander-in-chief and his deputy, and the ministers for defence, home affairs, border affairs and foreign affairs.

အမြဲတမ်း ကင်းလွတ်နေစေလိမ့်မည်။ ထိုမျှမကဘဲ တိုင်းပြည်ကိုရင်း၍ တပ်မတော် အင်စတီကျူးရှင်း၏ အကျိုးစီးပွားကိုကာကွယ်ရန် အခွင့်ထူးရရှိစေနိုင်သည့်အပြင်၊ ရေရှည်အနာဂတ်တွင် လစ်ဘရယ် ဒီမိုကရေစီကူးပြောင်းမှုကို ဆက်လက်ထောက်ခံအားပေးမည်ဟု အာမခံချက်ပေးနိုင်တော့မည် မဟုတ်ပေ။

(ဂ) စစ်တပ်၏ စီးပွားရေးပတ်သက်မှုကဏ္ဍ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တပ်မတော်သည် ယခင်ကပင် စီးပွားရေးဦးဆောင်ကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ယင်းသို့ ဖြစ်ခြင်းမှာ အကြောင်းရင်းနှစ်ချက်မှ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။²⁸

- ပို့ကုန်၊ သွင်းကုန်အပါအဝင် သော့ချက်ကျစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် စစ်ဗိုလ် ချုပ် တစ်ဦး ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ဆောင်ရွက်သော မူဝါဒအဖွဲ့ (ကုန်သွယ်ရေး ကောင်စီ) ထံမှ ခွင့်ပြုချက်လိုအပ်သော လိုင်စင်နှင့် ပါမစ် စီးပွားရေးခွင့်ကို တပ်မတော် အစိုးရက ကြီးကြပ်ခဲ့သည်။²⁹ အလားတူပင် အစိုးရ ကန်ထရိုက်လုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များမှာလည်း ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိဘဲ၊ တပ်မတော် အစိုးရကသာ အဆုံးအဖြတ်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တပ်မတော်ပိုင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ အကျိုးစီးပွားကို ဦးစားပေးရန်နှင့် စီးပွားရေးငှားရမ်းခများ ရယူနိုင်ရန် သိသာထင်ရှားသော အခွင့်အလမ်းများ ရရှိစေသည်။
- စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းကို သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများမှ ပညာရှင်များထက် တပ်မတော်အစိုးရ၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် ယေဘုယျအား ဖြင့် ထားရှိပြီး၊ မူဝါဒချမှတ်ရာတွင် အစိုးရအဖွဲ့တွင်းမှ (သို့) ပြင်ပမှ အခြား ကျွမ်းကျင်သူများ သိသာထင်ရှားစွာ ပါဝင်မှုမျိုး မရှိသလောက်ပင် ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် အကျိုးအမြတ်အများဆုံးစီးပွားရေးကဏ္ဍများကို စစ်ထောက်ချုပ် ကွပ်ကဲသည့် တပ်မတော်ပိုင်ကုမ္ပဏီ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံစီးပွားရေးဦးပိုင် လီမိတက် UMEHL အတွက် သီးသန့်ထားရှိသည်။ အဆိုပါကဏ္ဍများသို့ ဝင်ရောက်လိုသော နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများအပါအဝင် အခြားကုမ္ပဏီမှန်သမျှသည် တပ်မတော်ပိုင် UMEHL နှင့် ဖက်စပ်လုပ်ငန်း ထူထောင်ဖွဲ့စည်းရန်လိုသည်။ တပ်မတော်ပိုင် UMEHL က ထိထိရောက် ရောက် လက်ဝါးကြီးအုပ်ထားသော ကဏ္ဍများတွင် ဆေးရွက်ကြီးထုတ်ကုန်များ၊ အရက်၊ ဆန် အရောင်းအဝယ်၊ မော်တော်ယာဉ်တင်သွင်းမှု၊ အဆင့်မြင့်လောင်စာဆီထုတ်ကုန်များနှင့် စားအုန်းဆီ စသော လုပ်ငန်းများ ပါဝင်သည်။

စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးနှစ်မျိုးစလုံး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၏ ရလဒ်အနေဖြင့် ယခုအခါ တပ်မတော်နှင့် ဦးပိုင်ကုမ္ပဏီများ၏ ထူးထူးကဲကဲ စီးပွားရေးပါဝင်ပတ်သက်မှု သိသိသာသာ

²⁸ For more details, see Crisis Group Report, *Politics of Economic Reform*, op. cit.
²⁹ The Trade Council was chaired by General Maung Aye, who was the SPDC vice chairman and the army's commander-in-chief.

အားနည်း သွားသည်။ နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကြောင့် တပ်မတော်သည် သော့ချက်ကျ စီးပွားရေးမူဝါဒ အဆုံးအဖြတ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ဆက်လက်ထိန်းချုပ်ခြင်း မပြုတော့ပေ။ ယခု အခါ ကုန်သွယ်ရေးကောင်စီကို ဖျက်သိမ်းကာ၊ စစ်တပ်က စီမံခန့်ခွဲခဲ့သော လိုင်စင်စနစ်ကိုလည်း ရုတ်သိမ်းလျက်ရှိပြီး၊ စီးပွားရေးမူဝါဒ အဆုံးအဖြတ်များကို ပညာရှင် တက်ကနီကရက်များက ပိုမိုပွင့်လင်းမြင်သာသော နည်းလမ်းဖြင့် လုပ်ဆောင်နေကြသည်။ တပ်မတော်သည် နေ့စဉ် အစိုးရ လုပ်ငန်းဆောင်တာများနှင့် ခပ်ဝေးဝေးသို့ ရောက်သွားပြီး၊ စီးပွားရေးကဏ္ဍ၏ ဂိတ်ပေါက် စောင့်နေရာတွင် မရှိတော့ပေ။³⁰

စီးပွားရေးယှဉ်ပြိုင်မှုနယ်ပယ်ကို တစ်ပြေးညီဖြစ်စေရန် ကြိုးစားသည့်အနေဖြင့် ချမှတ် လိုက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များကလည်း တပ်မတော်၏ စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်များအပေါ် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုရှိခဲ့သည်။ ၂၀၁၁ တွင် အစိုးရသစ်အာဏာရလာပြီး၊ လအနည်းငယ် အကြာတွင် တပ်မတော်ဦးပိုင်ကုမ္ပဏီများ (UMEHL နှင့် MEC) ၏ အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့် အဆင့်အတန်းကို ရုတ်သိမ်းရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် အသိသာဆုံး ရိုက်ခတ်မှုဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်ဟု ယင်းကိစ္စနှင့် နီးစပ်သူများ၏ အဆိုအရ သိရှိရသည်။ ယင်းဆုံးဖြတ်ချက်သည် ကော်ပိုရေးရှင်း များနှင့်ဆိုင်သော အခွန်သာမကဘဲ၊ သွင်းကုန်နှင့် ပို့ကုန်အခွန်များလည်း အကျိုးဝင်သည်။ ယခင် ကမူ ကုမ္ပဏီများစွာသည် ပို့ကုန်အခွန် ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းပေးဆောင်ရသည့် စည်းကမ်းချက်ကြောင့် ၎င်းတို့၏ ပြည်ပပို့ကုန် လုပ်ငန်းများကို ၅ ရာခိုင်နှုန်း ဖြတ်ယူသော UMEHL မှတဆင့် လုပ်ကိုင် ခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ အခွန်ရှောင်မှု မဟာဏသည် အလွန်ကြီးမားသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ယခုအခါ အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့် အဆုံးသတ်သွားခြင်းကြောင့် UMEHL အတွက် အလွန်အမြတ်အစွန်းကြီး သော ငွေရလမ်းတစ်ခု ရုတ်တရက် ဆုံးရှုံးသွားသည်။³¹

စစ်တပ်ပိုင်ကုမ္ပဏီကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ လက်ဝါးကြီးအုပ်ခွင့်များကိုလည်း လက်လွတ် ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ အစိုးရသစ်တက်လာပြီးနောက် သီတင်းပတ်အနည်းငယ်အတွင်း ပထမဆုံး လက်လွတ်ရသောခွင်မှာ ၁၉၉၉ နောက်ပိုင်း UMEHL က ချုပ်ကိုင်ထားခဲ့သော ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ် သည့် စားအုန်းဆီတင်သွင်းမှုဖြစ်သည်။ သီတင်းပတ်အနည်းငယ်အတွင်း စားအုန်းဆီဈေးနှုန်း ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း ပြုတ်ကျသွားခြင်းသည် ဦးပိုင်ကုမ္ပဏီ UMEHL ကရယူထားသော မြတ်စွန်းမှုကို ထင်ဟပ်နေသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်အတွင်း မော်တော်ယာဉ်တင်သွင်းခွင့်ကိုလည်း လွတ်လပ်ခွင့် ပေးလိုက်ပြီဖြစ်ရာ ယခင်လက်ဝါးကြီးအုပ်ကဏ္ဍများအားလုံး၌ ပြိုင်ဆိုင်မှု ရှိလာပြီ ဖြစ်သည်။³²

ယခုအခါ စစ်တပ်ပိုင် UMEHL အနေဖြင့် ယခင်က ခံစားခဲ့ရသော နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး အခွင့်ထူးများမရှိဘဲ၊ ဆက်လက်အမြတ်ပေါ်နိုင်ဦးမှာလား (သို့) တပ်မတော်ဘဏ္ဍာတိုက်၏ ငွေယိုပေါက်တစ်ခု ဖြစ်လာတော့မှာလား ဟူသော အပြင်းစားမေးခွန်းများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ ယခုအချိန်ထိမူ ဦးပိုင်ကုမ္ပဏီသည် ကြီးမားသော မြေပိုင်ဆိုင်မှုများ၊ စက်ရုံများ၊ ဈေးကွက်

³⁰ Ibid.
³¹ Ibid. Also, Crisis Group interview, Myanmar individual with detailed knowledge of military affairs, Yangon, January 2014.
³² Crisis Group Report, *Politics of Economic Reform*, op. cit.

လက်ဦးမှု၊ ဖြန့်ဖြူးရေးကွန်ယက်များ အစရှိသော အရေးပါသောရင်းမြစ်များ ရှိနေသေးသည်။ ယင်းအချက်သည် စီးပွားရေးကဏ္ဍတွင် အတော်အတန်ကြီး သော ခြေကုတ်ဆက်ရနေဦးမည်ဟု ဆိုလိုသည်။ သို့သော် ၎င်းရင်းမြစ်များမှ ကြီးမားသော အမြတ်အစွန်း ထွက်လာအောင် ညှစ်ထုတ် နိုင်မှာလားဆိုသည်မှာ မသဲကွဲသေးပါ။ စစ်တပ်ပိုင်မြေများ၏တန်ဖိုး ကြီးကြီးမားမား တက်နေ သော်လည်း စစ်တပ်ပိုင်ကုမ္ပဏီများမှာမူ စွမ်းရည်နှင့် စီမံခန့်ခွဲမှု ညံ့ဖျင်းသည်ဟု သတ်မှတ်ခံရ သောကြောင့်၊ စီးပွားရေးအခင်းအကျင်း ပတ်ဝန်းကျင်အသစ်တွင် နိုင်ငံတကာကုမ္ပဏီ အများစု အတွက် သဘောကျစရာ လက်တွဲဖော် ဖြစ်လာနိုင်တော့မည် မဟုတ်ပေ။ ထို့အပြင် နိုင်ငံတကာ စီးပွားဖက်များ၊ ပြည်တွင်းစီးပွားဖက်များနှင့် စာချုပ်ဆိုရာ အငြင်းပွားမှုအတော်များများတွင်လည်း ရောနှောပါဝင်ပတ်သက် နေရက်သား ဖြစ်နေသည်။³³

အဘယ်ကြောင့် တပ်မတော်သည် ထိုပုံစံမျိုးဖြင့် ၎င်း၏စီးပွားရေးပါဝါအား ဖြတ်တောက် မှုကို လက်သင့်ခံခဲ့သနည်းဟုမေးစရာရှိသည်။ ပထမအချက်မှာ စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသည် တပ်မတော်နှင့် တိုင်းပြည်၏ အနာဂတ်အတွက် အသက်သွေးကြောသဖွယ် အရေးကြီးပြီး၊ အခွင့်ထူးအချို့ဆုံးရှုံးမှုကို ရှောင်လွှဲ၍ မရနိုင်ဟု တပ်မတော်၏ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်ပိုင်းက ရှုမြင်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ဒုတိယအချက်မှာ စစ်တပ်ပိုင်ကုမ္ပဏီများ၏ ဝင်ငွေအများစုသည် တပ်မတော်ရန်ပုံငွေထဲသို့ အကုန်စီးဝင်လာခြင်းမဟုတ်ဘဲ၊ ဦးပိုင် ကုမ္ပဏီ UMEHL သည် ၎င်း၏ရှယ်ယာပိုင်ရှင်များ (အဓိကအားဖြင့် အငြိမ်းစားအကြီးတန်း စစ်ဖက်အရာရှိများ) နှင့် စစ်တပ် ပင်စင်လစာရန်ပုံငွေသို့ အဓိကငွေကြေးထောက်ပံ့နေခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဝင်ငွေဆုံးရှုံးမှု သည် စစ်တပ်၏ ဘတ်ဂျက်အတွက် ကြီးမားသော ထိုးနှက်ချက်မဟုတ်ဘဲ၊ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် အသစ်က သူ့အတွက် နိုင်ငံရေးခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုလို ဖြစ်နေသောကြောင့် ပိုမိုအားနည်း သွားစေလိုသူများဖြစ်သည့် အငြိမ်းစားအကြီးတန်းတပ်မှူးများကိုသာ ထိခိုက်စေသော အကြောင်း တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ တတိယအချက်မှာ တပ်မတော်ပိုင်ကုမ္ပဏီကြီးများသည် စီးပွားရေး ပတ်ဝန်း ကျင်အသစ်တွင် အရှုံးပြုမည့် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးဖြစ်လာမည့် အန္တရာယ်ရှိသောကြောင့် ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်အနေဖြင့် မှန်းဆ၍ရနိုင်သော အမျိုးသားဘတ်ဂျက်ခွဲဝေမှုများကို ပိုမိုသဘောကျဖွယ် ရှိခြင်းဖြစ်သည်။ တပ်မတော်၏ဘတ်ဂျက်သည် ဘတ်ဂျက်၏ အချိုးအနေဖြင့် ကျဆင်းသွား သော်လည်း စုစုပေါင်းအစိုးရဘတ်ဂျက်နှင့် တကယ့်စစ်တပ် ခွဲတမ်းတို့မှာမူ တက်လာမည်ဟု မျှော်လင့်နိုင်သည်။ (အခန်း IV (ဃ)တွင်ကြည့်ပါ။) အထက်ပါအကြောင်းရင်းများအားလုံးကြောင့် တပ်မတော်သည် စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို အားပေးခြင်းမှ များစွာ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမည်ဟု စဉ်းစားနိုင်ခြေရှိသည်။

(ဃ) ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် စစ်တပ်၏ပါဝင်မှုကဏ္ဍ

အဓိကကျသော နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးအသွင် ပြောင်းလဲမှုများအပြင် လက်ရှိအစိုးရ စတင်ခဲ့သော မပြီးသေးသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတစ်ခုမှာ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အုပ်စု ၁၆

³³ “Myanmar Economic Holdings in brewery contract dispute”, *Democratic Voice of Burma*, 30 August 2013; and “Arbiter slams UMEHL over foul play”, *Myanmar Times*, 17 March 2014.

ဖွဲ့နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ပင် ဖြစ်သည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကမ္ဘာတွင်အကြာဆုံး ပြည်တွင်းစစ် တစ်ခုဖြစ်သည့် နှစ်ပေါင်းခြောက်ဆယ် သွေးမြေကျပဋိပက္ခကို အပစ်ရပ်စဲပြီးနောက် နိုင်ငံရေး ခိုင်ယာလော့ဆွေးနွေးခြင်းအားဖြင့် ပြည်ဖုံးကားချနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။³⁴ ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်မှ အထူး သဖြင့် အပစ်ရပ်စဲမှုများနှင့် သက်ဆိုင်ရာ လုံခြုံရေး သဘောတူညီချက်များသည် တပ်မတော်နှင့် တိုက်ရိုက်ပတ်သက်နေပြီး၊ စစ်တပ်က တိုင်းပြည်၏ လက်ရှိကာလနှင့် အနာဂတ်ကာလတွင် ပါဝင်မည့် ၎င်း၏ကဏ္ဍကို မည်သို့ရှုမြင်သည်ဟူသော ပုံရိပ်ကောင်းများကို ဖြည့်ဆည်း ပေးနိုင် သည်။³⁵

ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို လူသိရှင်ကြားထောက်ခံကြောင်း တပ်မတော်က ထုတ်ဖော် ပြောဆို ထားသည်။ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က ၎င်း၏ ၂၀၁၂ မတ်လနှင့် ၂၀၁၃ မတ်လ တပ်မတော်နေ့ မိန့်ခွန်းများတွင် သမ္မတ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးဆောင်ရွက်ပုံကို အားပေးထောက်ခံ ထားသည်။³⁶ ၂၀၁၄ မတ်လ ၂၇ ရက် မိန့်ခွန်းတွင်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် ငြိမ်းချမ်းမှုမရဘဲ မဖွံ့ဖြိုးနိုင်ကြောင်းနှင့် လက်နက်ကိုင်အုပ်စုများ ဥပဒေဘောင်တွင်း ဝင်ရောက်ခြင်းမှတစ်ဆင့် နိုင်ငံလုံးကျွတ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီမှုရရှိရန် အရေးကြီးကြောင်း အလေးပေး ပြောကြားသွားသည်။³⁷

တပ်မတော်သည် ငြိမ်းချမ်းရေး စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများတွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ ဆွေးနွေးပွဲများသို့ ထိပ်ပိုင်းအဆင့် ကိုယ်စားလှယ်များကို စေလွှတ်ပေးခဲ့သည်။ စစ်တပ်၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ရိုးဖြောင့်မှုအပေါ် အချို့တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်ခေါင်းဆောင်များ ယုံကြည် ရန် အခက်အခဲရှိနေသည့်တိုင်အောင် စစ်တပ်၏ကဏ္ဍသည် အပြုသဘောဆောင်ကြောင်း ယေဘုယျအားဖြင့် သတ်မှတ်လက်ခံကြသည်။ ၂၀၁၄ မတ် ၉-၁၀ ရန်ကုန်မြို့တွင် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အုပ်စုများ၏ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် အစိုးရ အရပ်ဖက်နှင့် စစ်ဖက်ဌာနအသီးသီးမှ ကိုယ်စားလှယ်များ အတူတကွ တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းကြသော ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးပွဲများတွင် တပ်မတော်ကလည်း ထူးထူးခြားခြား ထိတွေ့ပါဝင်ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ အစည်းအဝေးသို့ ကောင်းစွာ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားသူ ဗိုလ်ချုပ်ငါးဦးတက်ရောက်ကာ တက်တက်ကြွကြွ ပါဝင်ဆွေးနွေးခဲ့ ကြပြီး၊ ဆွေးနွေးပွဲသည် ပွင့်လင်းမှုနှင့် အဖြေရာရေးဦးတည် စဉ်းစားမှုတို့ ရှိသည်ဟု တိုင်းရင်းသားခေါင်း ဆောင်များက ရှုမြင်ကြသည်။³⁸ ဧပြီလ ၅-၆ ရန်ကုန်မြို့တွင် ကျင်းပသော ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေး ပွဲများသည်လည်း အလားတူပင်ဖြစ်သည်။ တပ်မတော်သည် နိုင်ငံလုံးကျွတ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲ ရေးသဘောတူစာချုပ်တွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ဟူသော စကားလုံးသုံးစွဲမှုကို ငြင်းဆန်နေဆဲ ဖြစ်သော် လည်း၊ ပဋိပက္ခများအတွက် အဖြေတစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အနေဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ပုံစံတစ်မျိုး ကျင့်သုံး

³⁴ The Karen National Union, for example, has been fighting since 1949.
³⁵ For an early overview, see Crisis Group Report, *A New Peace Initiative*, op. cit.
³⁶ *New Light of Myanmar*, 28 March 2012, p. 1; and 28 March 2013, p. 1.
³⁷ *New Light of Myanmar*, 28 March 2014, p. 1; see also "Army chief says ethnic conflicts must end for Burma's development", *The Irrawaddy*, 27 March 2014.
³⁸ Crisis Group interviews, armed group leaders, Chiang Mai, December 2013 and Yangon, October 2013; member of the government peace team, January 2014; and individual present at the peace talks, March 2014.

မည့်အိုင်ဒီလာကိုမူ လက်သင့်ခံပုံရသည်။ ယခင်ကမူ ဖက်ရယ်စနစ်သို့ ဦးတည်သည့် ခြေလှမ်း မှန်သမျှကို တိုင်းပြည်ပြိုကွဲစေမည့် အစပျိုးမှုဟု သတ်မှတ်ကာ၊ ခါးခါးသီးသီးဆန့်ကျင်ခဲ့သည်။³⁹

ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင်ပါဝင်သော တပ်မတော်၏ ကဏ္ဍအပေါ် အဓိကစိုးရိမ်ပူပန် မှုများမှာ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တွင် စစ်တပ်၏လုပ်ပုံကိုင်ပုံများအပေါ်တွင် အခြေခံ သည်။ ကချင်ပြည်နယ်တွင် ပြီးခဲ့သော သုံးနှစ်အတွင်း ကချင်လွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့ (KIO)နှင့် တိုက်ပွဲပြင်းထန်ခဲ့ပြီး၊ သမ္မတက ထိုးစစ်တစ်ဖက်သတ်ရပ်ဆိုင်းရန် ညွှန်ကြားပြီးနောက်မှာပင် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။⁴⁰ ယခုအခါ ခက်ခက်ခဲခဲရထားသော ယာယီငြိမ်းချမ်းမှုရှိနေ သော်လည်း၊ တစ်ခါတစ်ရံ ပြင်းထန်သော တိုက်ပွဲများ အခါအားလျော်စွာ ဖြစ်ပွားနေသည်။⁴¹ အလားတူပင် ရှမ်းပြည်နယ်တွင်လည်း တပ်မတော်နှင့် လက်နက်ကိုင်အုပ်စုများအကြား မကြာ ခဏပင်ပစ်ခတ်မှုများရှိနေပြီး၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်းမှ KIO အဖွဲ့များနှင့်သာမကဘဲ၊ ရှမ်းပြည် တိုးတက်ရေးပါတီ (ရှမ်းပြည်တပ်မတော်-မြောက်ပိုင်း SSA-N)၊ ရှမ်းပြည်ပြန်လည် ထူထောင်ရေး ကောင်စီ (ရှမ်းပြည် တပ်မတော်-တောင်ပိုင်း SSA-S) တို့နှင့်ပါ တိုက်ပွဲများ ဖြစ်လျက်ရှိသည်။⁴²

ယင်းကဲ့သို့ အခြေအတင်တိုက်ပွဲများကြောင့် တပ်မတော်၏ ရည်ရွယ်ချက်၊ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် စစ်မှန်သော တာဝန်ယူမှုတို့အပေါ် အချို့သူများက မေးခွန်းထုတ်လာကြသည်။ အမှန်စင်စစ် ၂၀၁၂ နှောင်းပိုင်းနှင့် ၂၀၁၃ နှစ်ဆန်းတွင် KIO နယ်မြေများအား တိုက်ခိုက်မှု များနှင့်ပတ်သက်၍ တပ်မတော်က ၎င်းဧရိယာတွင် KIO ခြုံခုံတိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ထိခိုက် ဆုံးရှုံးမှုများပြားလာချိန်တွင် ထောက်ပံ့ရေးလမ်းကြောင်းများ ကာကွယ်ရန် လုပ်ဆောင်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု စောဒကတက်ခဲ့စေကာမူ၊ တိုက်ခိုက်မှုများ၏ အရွယ်အစားနှင့် ပြင်းထန်မှုသည် သမ္မတက ခုခံကာကွယ်ရုံမျှသာပြုလုပ်ရန် ညွှန်ကြားထားချက်နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိခဲ့ပေ။ ယခုအချိန် ထိမူ အချို့သူများ ယူဆသကဲ့သို့၊ ယင်းတိုက်ခိုက်မှုများသည် ငြိမ်းချမ်းရေး အခွင့်အလမ်းများ ထိခိုက်စေရန်ရည်ရွယ်သည် ဟူသောအချက်မှာ သဲသဲကွဲကွဲ မရှိသေးပါ။ ယင်းတိုက်ပွဲများသည် အစိုးရနှင့် KIO အကြား အပစ်ရပ်ညှိနှိုင်းမှုများ ရပ်တန့်သွားချိန်၊ KIO က အစိုးရတပ်များအား တိုက်ခိုက်မှုကို ရပ်တန့်ခြင်းမရှိချိန်မျိုးတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်ဟုသာ မှတ်ယူရလိမ့်မည်။

ရှမ်းပြည်နယ်တွင်မူ လုံခြုံရေးအခြေအနေ ရှုတ်ထွေးကာ၊ အပြန်အလှန် ပစ်ခတ်မှုများ အတွက် အကြောင်းရင်းများစွာရှိနိုင်ပြီး၊ အချို့အကြောင်းရင်းများမှာ တပ်မတော်က တာဝန်ရှိ သော်လည်း၊ အကြောင်းရင်းအချို့မှာ တပ်မတော်နှင့် မဆိုင်ပေ။ ယင်းနယ်မြေများတွင် ခါးပြမှု၊ မူးယစ်မှောင်ခိုမှုများနှင့် ပတ်သက်နေသော ရာဇဝတ်တိုက်ခတ်မှုများအပါအဝင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့

³⁹ For a discussion of the Tatmadaw's earlier concerns, see Crisis Group Report, *New Peace Initiative*, op. cit., Section IV.E.

⁴⁰ For a detailed discussion of the Kachin conflict and the peace parley, see Crisis Group Briefing, *A Tentative Peace in Myanmar's Kachin Conflict*, op. cit.

⁴¹ See, for example, "Fighting dashes hopes of homecoming for displaced in Kachin", *The Irrawaddy*, 20 February 2014.

⁴² See, for example, "SSA-North writes to peace team over clashes", *Myanmar Times*, 7 August 2013; "Burma Army clashes with SSA-S, TNLA in Shan State", *Democratic Voice of Burma*, 26 February 2014. Sporadic clashes also take place in Shan State with the Ta'ang National Liberation Army, which has not yet entered into a ceasefire.

များစွာ လှုပ်ရှားနေကြပြီး၊ မည်သူမည်ဝါဟု သေချာပေါက်ပြောရန် များသောအားဖြင့် ခက်ခဲသည်။ နှစ်ဖက်စလုံးမှ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည် သဲကွဲသော နယ်မြေသတ်မှတ်မှုမရှိဘဲ မကြာခဏ အနီးကပ်ထိတွေ့နေမှုကြောင့် ပစ်ခတ်မှုများ ဖန်တီးသည့် အန္တရာယ် ရှိနေသည်။ ထို့အပြင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့မျိုးစုံနှင့် တပ်မတော်တို့သည် တရားမဝင် ငွေရှာသည့်လုပ်ငန်းများတွင် ငြိစွန်း ထိတွေ့လျက်ရှိသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဝင်ငွေရင်းမြစ်များကို တစ်ဖွဲ့က ရသွားချိန် (သို့) အခြား အဖွဲ့က ပိုင်သော ယင်းလုပ်ငန်းများကို စစ်တပ်က ဖြိုခွဲရန် ကြိုးပမ်းချိန်မျိုးတွင် တင်းမာမှုများ၊ ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို ရှမ်းပြည်တပ်မတော်-တောင်ပိုင်း SSA-S က ခိုင်ခိုင်မာမာ ဆက်လက်ထောက်ခံအားပေးနေသော အချက်တွင်၊ ယင်းနယ်မြေမှ ကြိုကြား ကြိုကြား တိုက်ပွဲများမှာ နယ်မြေအခြေအနေရှုထောင့်တွင် ရောင်ပြန်ဟပ်မှုဟု အသိအမှတ်ပြု လက်ခံသော အကြောင်းရင်းက တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပါဝင်သည်။⁴³

သဲကွဲကွဲ မြင်နိုင်သောအချက်မှာ အကယ်၍ တပ်မတော်သည် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်း စဉ်ကို ထိခိုက်စေရန် အမှန်တကယ်လိုလားသော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပါက ကရင်ပြည်နယ် (သို့) အပစ်ရပ်ထားသော အခြားနယ်မြေများတွင်လည်း ထိုကဲ့သို့ အလွယ်တကူ ပြုလုပ်နိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ယင်းသို့ ပြုလုပ်မှုမရှိခြင်း၊ အထူးသဖြင့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး KNU အပါအဝင် လက်နက်ကိုင်အုပ်စုများနှင့် ဆက်ဆံရေး ဆက်လက်ကောင်းမွန်နေခြင်းစသော အချက်များက ၎င်းအပစ်ရပ်စဲမှုများကို သေချာပေါက် ထိန်းသိမ်းထားသော တာဝန်ယူမှုကို ညွှန်ပြနေသည်။ KNU ခေါင်းဆောင်ပိုင်းသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် အပါအဝင် အပစ်ရပ်စဲထားမှုနှင့် ဆက်စပ်နေသော ကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးရန် သမ္မတ၊ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်တို့နှင့် ပူးပေါင်း၍ နှစ်လတစ်ကြိမ်ခန့် တွေ့ဆုံခဲ့သည်။ အဆိုပါ ထိပ်ပိုင်းအဆင့် တွေ့ဆုံမှုများနှင့်အတူ အောက်ခြေအဆင့်ပုံမှန်အစည်းအဝေးများသည်၊ အပစ်ရပ်စဲမှုနှင့်ဆိုင်သော ပြဿနာများပေါ်လာသည့်အခါတိုင်း ဖြေရှင်းသွားရန် လမ်းကြောင်းများရှိကြောင်းကို သေချာ ပေါက် ထင်ရှားစေသည်။

IV အနာဂတ်ဒီမိုကရေစီ မြန်မာနိုင်ငံမှ တပ်မတော်

(က) အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာသော အခြေအနေတွင် အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်ရေး

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘဝဇာတ်ကြောင်း၌ တပ်မတော်ပါဝင်ခဲ့သော ကဏ္ဍတွင် အဓိက အပြောင်းလဲကြီး ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ တပ်မတော်အစိုးရအဖြစ်မှ အရပ်သားတစ်ပိုင်း အစိုးရအဖြစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းရာတွင် တပ်မတော်သည် ကာကွယ်ရေး၊ ပြည်ထဲရေး၊ နယ်စပ်ရေးရာစသော သော့ချက်ကျ လုံခြုံရေးကဏ္ဍများကို ချန်ထားကာ အာဏာရအစိုးရအဖြစ်မှ နောက်ဆုတ်ပေးခဲ့

⁴³ According to a spokesperson of the group, “as there was no specific demarcation, we continue to move about in the region normally, and at times we run into government army columns”, he said. “Without clear boundaries and advance notice, mobilisation can lead to ‘brief, pre-emptive clashes’”, he added. “But we have not seen large-scale fighting taking place”. Quoted in “Burma Army clashes with SSA-S, TNLA in Shan State”, *Democratic Voice of Burma*, 26 February 2014.

သည်။ တပ်မတော်သည် လောလောဆယ် အာဏာအမြောက်အမြားကို ထိန်းချုပ်ထားဆဲ ဖြစ်သော်လည်း ထိုအာဏာကို မည်သို့ ကျင့်သုံးနိုင်သလဲ ဆိုသည့်အပေါ် ကန့်သတ်မှုအသစ်များ ရှိနေသော အခြေအနေတွင် ပို၍ ဒီမိုကရေစီနည်းကျသည့် အနေ အထားကို အသားကျအောင် သူ့ကိုယ်သူ ပြုလုပ်ရဦးမည်ဖြစ်ပြီး၊ ထိုသို့ ပြုလုပ်ရာတွင်လည်း လူသိရှင်ကြား စစ်ဆေးခြင်း၊ မီဒီယာတို့၏ စူးစမ်းခြင်းအချို့ကို ကြုံတွေ့လျက်ရှိသည်။ သာဓကတစ်ခု ပြရလျှင် တပ်မတော် သည် မြေသိမ်းယူမှုများအတွက် ပြည်တွင်းမီဒီယာများ၌ ပြစ်တင်ဝေဖန်ခြင်း ခံနေရကာ၊ မြေဆုံးရှုံးသူများ၏ ဆန္ဒပြပွဲများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သတင်းဖော်ပြလာပြီး၊ ယင်းပြဿနာကို လွှတ်တော်ကော်မတီသို့ တင်ပြ ခံထားရခြင်းပင် ဖြစ်သည်။⁴⁴

ယင်းသို့ အသားကျလက်ခံမှုသည် ပုံမှန်ဖြစ်ပြီး၊ ထိုသို့ ပြုလုပ်ရန်လိုကြောင်း ယေဘုယျ အားဖြင့် လက်သင့်ခံထားသည့်တိုင်အောင် တစ်ခါတစ်ရံ တပ်မတော်ခေါင်းဆောင် အရာရှိများ အတွက် မသက်မသာရှိနိုင်ပါသည်။ စစ်တပ်သည် တစ်ချိန်က လုပ်ခွင့်ရခဲ့သည့်ပုံစံမျိုးဖြင့် အရပ်သားများကို အမိန့်ပေးနိုင်ခြင်း မရှိတော့ပေ။ ဥပမာပြရလျှင် တပ်မတော်သည် အဓမ္မ လုပ်သားခိုင်းစေမှု အလေ့အထကို အဆုံးသတ်ရန် အချိန် ကာလသတ်မှတ်သည့် အစီအစဉ်ကို ကိုယ်တိုင်တာဝန်ယူ အာမခံထားခြင်း ဖြစ်သည်။⁴⁵ ယခင်ကမူ စစ်တပ်သည် တပ်ရင်းတပ်ဖွဲ့ အခြေစိုက်စခန်းများအတွက်သာမကဘဲ၊ ဝင်ငွေရလုပ်ငန်းများ အသုံးပြုရန်နှင့် လုပ်ငန်းရှင်များကို ငှားစားရန်အတွက် မြေလွတ်မြေရိုင်းများ၊ လယ်ယာစိုက်ပျိုးမြေများကို အမြောက်အမြား သိမ်းယူခဲ့သည်။ ယခုအခါ ယင်းကဲ့သို့ အတိတ်က လုပ်ရပ်များအတွက် စစ်ဆေးခံရခြင်း၊ မြေဆုံးရှုံးသူများ၏ ဆန္ဒပြခြင်း၊ မြေပြန်ပေးရန် (သို့) လျော်ကြေးပေးရန် တောင်းဆိုခြင်းတို့ကို ရင်ဆိုင်နေရသည်။⁴⁶ တပ်မတော် က ၎င်းသိမ်းယူခဲ့သော လယ်ယာမြေများအနက်မှ စုစုပေါင်းဧက ၁၅၀,၀၀၀ ကျော်ကို မူလပိုင်ရှင်များထံ ပြန်ပေးမည်ဟု ထုတ်ပြန်ကြေညာထားရာ၊ ယခင်က သိမ်းယူထားခဲ့သော ပမာဏကြီးမားမှုအတိုင်းအတာကို မှန်းဆကြည့်နိုင်သည်။⁴⁷

ယခင်က တပ်မတော်သည် လူမှုအုံကြွမှုများကို ကိုင်တွယ်ရန် (သို့) ဆန္ဒပြမှုများကို ဖြိုခွဲ ရန်အတွက် ရဲတပ်ဖွဲ့ထက် စစ်တပ်ကို နေရာယူတပ်စွဲစေခြင်းဖြင့် ဆန့်ကျင်သူများကို ပြန်လည် ထိန်းချုပ်ရာတွင် အဓိက ကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ယခု ပုံစံသစ်တွင်မူ မြန်မာနိုင်ငံ မြေပြန်ပြည်မမှ တပ်ရင်းတပ်ဖွဲ့အများစုသည် စစ် တန်းလျားများသို့ ပြန်သွားကြပြီဖြစ်ပြီး၊ အဆိုပါ ပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ရန်အတွက် လေ့ကျင့်မှု၊ ပစ္စည်းကိရိယာ၊ အတွေ့အကြုံမရှိသော ရဲတပ်ဖွဲ့ကို ချန်ထား ရစ်ခဲ့သည်။ စစ်တပ်သည် အခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာသော အချိန်မျိုး

⁴⁴ See, for example, "Commission to investigate Migyaungkan land grabbing", *Eleven Myanmar*, 9 April 2014; "Military involved in massive land grabs: Parliamentary report", *The Irrawaddy*, 5 March 2013.

⁴⁵ See "Developments concerning the question of the observance by the Government of Myanmar of the Forced Labour Convention, 1930 (No. 29)", ILO document GB.313/INS/6(Add.), 19 March 2012.

⁴⁶ See, for example, "Michaungkan villagers restart sit-in protest", *Democratic Voice of Burma*, 27 March 2014; "Tenasserim villagers protest military land grab", *Democratic Voice of Burma*, 21 February 2014; "Land protest leaves one dead, dozens injured", *The Irrawaddy*, 27 February 2013.

⁴⁷ See "Army to return 150,000 acres to original owners", *Myanmar Times*, 9 February 2014.

တွင်သာ တိုက်ရိုက်ပါဝင်ပတ်သက်မှု ပြုလုပ်သည်။ ဥပမာ အနေဖြင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်က ရခိုင်ပြည်နယ် တွင် ယင်းကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် တပ်မတော်သည် အခြေအနေကို စောင့်ကြည့်ပြီးမှ တုန့်ပြန်ခြင်းထက် မိမိဖက်မှ အစပြုခြင်း ပုံစံတစ်မျိုးသို့ ကူးပြောင်းနေဖွယ်ရှိ သည်ဟူသော ထောက်ပြမှုများ ရှိသည်။ ၂၀၁၃ မတ်လက မိတ္ထီလာမြို့တွင် သုံးရက်ကြာ မှတ်ဆလင် ဆန့်ကျင်ရေးအကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွား ချိန်တွင် အကြမ်းဖက်မှုထိန်းချုပ်ရန်နှင့် တည်ငြိမ်မှုထိန်းသိမ်းရန် စစ်တပ်က အဘယ်ကြောင့် ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း မပြုသနည်းဟု အကဲခတ်များစွာက မေးခွန်းထုတ်ခဲ့ကြသည်။ မိတ္ထီလာ မြို့သည် အမှတ် ၉၉ ခြေမြန်တပ်မ၊ မြန်ဆန်စွာ တုန့်ပြန်နိုင်သော ယန္တရားတပ်ဖွဲ့တို့အပြင် မြန်မာ နိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးလေတပ်စခန်း အခြေစိုက်ရာ တပ်မြို့တစ်ခုဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အကြမ်းဖက်မှု တတိယနေ့တွင် သမ္မတက အရေးပေါ်အခြေအနေ ထုတ်ပြန်ကြေညာချိန်အထိ ဆိုးဆိုးဝါးဝါး အကြမ်းဖက် ဖြစ်ရပ်များအား ကိုင်တွယ်ရာတွင် စစ်တပ်က ပါဝင်ခြင်းမပြုခဲ့ပေ။⁴⁸

၂၀၀၄ မတ်လ ၂၆ ရက်တွင် စစ်တွေမြို့မှ ရခိုင်သန်းခေါင်စာရင်းသပိတ်သည် နိုင်ငံ တကာ NGOs များနှင့် ကုလသမဂ္ဂအေဂျင်စီများကို တိုက်ရိုက်ပစ်မှတ်ထားသည့် နှစ်ရက်ကြာ အကြမ်းဖက်မှုအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားခဲ့ရာ၊ ရုံးများ၊ ဝိုင်းရံများကို ဖျက်ဆီးလုယက်ခြင်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးဝန်ထမ်းများအား လုံးအား ပြန်လည်ခေါ်ယူခြင်းတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။⁴⁹ နောက်တစ်နေ့ မတ်လ ၂၇ တပ်မတော်နေ့ မိန့်ခွန်း ပြောကြားရာတွင် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က တိုင်းပြည်တွင် ဥပဒေစိုးမိုးမှုသက်ရောက်အောင် တပ်မတော် တပ်ရင်းတပ်ဖွဲ့များက ရဲတပ်ဖွဲ့ကို ကူညီနေခြင်းကြောင့် ပြည်သူအားလုံး တပ်မတော်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြရန် တိုက်တွန်း ပြောကြားသွားသည်။⁵⁰ သို့ဖြစ်ရာ အရေးပေါ်အခြေအနေ မကြေညာသေးသရွှံ့ ရဲတပ်ဖွဲ့ကို ကူညီ ပံ့ပိုးသွားရန် ဘောင်ခတ်ထားဆဲဖြစ်သော်လည်း၊ စစ်တပ်သည် လူထုအေးချမ်းတည်ငြိမ်ရေးကိစ္စ များတွင် မကြာသေးမီကလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ထက်များစွာ ပိုမိုတက်ကြွစွာပါဝင်ရန် အဆင်သင့်ရှိနေ ကြောင်းကို ပြသနေသည်။ တပ်မတော်သည် စစ်တွေမြို့လမ်းများပေါ်တွင် ထင်သာမြင်သာ ဝင်ရောက် တာဝန်ယူခဲ့ပြီး၊ လုံခြုံရေးစီမံချက်ကို ကြီးကြပ်ရန်အတွက် အကြီးတန်း အဆင့် ၃ ရှိသူ ညှိနှိုင်းကွပ်ကဲရေးမှူး ဗိုလ်ချုပ်ကြီးလှဌေးဝင်းကို စေလွှတ်ပေးခဲ့သည်။⁵¹

ထိုမှ ရက်အနည်းငယ်အကြာတွင် ပြုလုပ်သော သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူမှုတွင်လည်း စစ်တပ်က ရခိုင်ပြည်နယ်အနှံ့ လုံခြုံရေးတာဝန်ယူပေးခဲ့ပြီး၊ ကချင်ပြည်နယ်တွင်လည်း များစွာ ပိုမိုပြဿနာကြီးသော အနေအထားတွင် လုံခြုံရေးတာဝန်ယူခဲ့သည်။ တပ်မတော်အနေဖြင့် လုံခြုံရေးအမျိုးမျိုး ပြန်လည်ထိန်းသိမ်းနိုင်သည့် ၎င်း၏စွမ်းရည်အပေါ် သူ့ကိုယ်သူ့အမြဲတမ်း ဂုဏ်ယူ ခဲ့သောအချက်က ယခုလို အပြုသဘော ပိုမိုပါဝင်သည့်ပုံစံကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း တွန်းအားပေးခဲ့

⁴⁸ See Crisis Group Report, *The Dark Side of Transition*, op. cit.
⁴⁹ "Humanitarian crisis looms in western Burma as foreign aid workers leave", Reuters, 1 April 2014.
⁵⁰ "Commander-in-chief says armed forces responsible for 'safeguarding constitution' as 69th Armed Forces Day is marked with parade", *New Light of Myanmar*, 28 March 2014, pp. 1, 3.
⁵¹ "General Hla Htay Win inspects riot-affected areas in Rakhine State", *New Light of Myanmar*, 29 March 2014, p. 3.

သည်ဟူသော ယူဆမှုရှိသည်။⁵² ၂၀၁၂ ခုနှစ်က ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာထားစဉ်ကာလအတွင်း တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှု ပြန်လည်တည်ဆောက်၍ ရိုဟင်ဂျာ မွတ်ဆလင်ကျေးရွာများကို အကာအကွယ်ပေးရာတွင် စစ်တပ်သည် ရဲတပ်ဖွဲ့ထက်များစွာ ပိုမို ထိရောက်မှုရှိခဲ့ပြီး၊ စစ်တပ်၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုသည် အပြုသဘောဆောင်ကြောင်း အဆိုပါ အသိုင်းအဝိုင်းများက ယေဘုယျအားဖြင့် ရှုမြင်ကြသည်။⁵³ အချို့သောဖြစ်ရပ်များတွင် အထူး သဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အကြမ်းဖက်ကာ မလုံခြုံမှုဆိုးဝါးလာသော အနေ အထားကို အချိန်တိုအတွင်း တားဆီးရာ၌ စစ်တပ်၏ကဏ္ဍသည် အကောင်းဆုံးရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံနယ်စပ်ဒေသများရှိ တပ်မတော်၏ကဏ္ဍမှာလည်း အပြောင်းအလဲရှိနေသည်။ အဆိုပါ နယ်မြေအများစုတွင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားမှုကြောင့် စစ်တပ်သည် ကင်းလှည့်ခြင်း၊ စစ်ဆင်ရေးဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ မလိုအပ်သလောက်ဖြစ်ကာ၊ တပ်ရင်းတပ်ဖွဲ့ များမှာ စစ်တန်းလျား များ၌သာ ပို၍အချိန်ကုန်ကြရသည်။ လက်ရှိနိုင်ငံရေးနှင့် လုံခြုံရေးပုံစံသစ်သည် နယ်စပ်ဒေသ များတွင် အရပ်သားများအပေါ် စစ်တပ်၏ ဆက်ဆံပြုမူပုံသဘာဝကို အခြေခံကျကျ အပြောင်း အလဲဖြစ်စေခဲ့ရာ၊ ယင်းအပြောင်းအလဲကို အပြည့်အဝနားလည် သဘောပေါက်ရန် အလှမ်းဝေး လျက်ရှိပြီး၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ ဖြစ်ပွားနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု အလေ့အထများပပျောက်ရေးသည် တပ်မတော်ကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်ရမည့် အသွင်ကူးပြောင်းမှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းမျှသာ ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကွဲပြားစုံလင်မှုနှင့် ပိုမိုလွတ်လပ် သော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်တို့ကို လေးစားမှုအပေါ်အခြေခံကာ စစ်မှန်သောပြည်ထောင်စုကို အောင်အောင်မြင်မြင် တည်ဆောက်နိုင်မည် ဆိုပါက၊ တပ်မတော်သည်လည်း တိုင်းရင်းသား အသိုင်းအဝိုင်းများက (မျိုးဆက်နှင့်ချီ၍) ရန်သူအဖြစ် ရှုမြင်ခံရသော အနေအထားမှ တိုင်းပြည်နှင့် ပြည်သူတို့၏ ကွဲပြားစုံလင်မှုအလှကို ထင်ဟပ်ဖော်ကျူးသော အမျိုးသားလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ တစ်ခုအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲနိုင်မည့်နည်းလမ်းကို ရှာဖွေ တွေ့ရှိသွားပေလိမ့်မည်။

(ခ) စစ်ရေးစစ်ရာ အယူဝါဒအသစ်

တိုင်းပြည်အတွင်း၌ အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသားအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း၌ တပ်မတော်၏ ဂုဏ်သတင်းတိုးတက်စေရေးသည် အလွန်ကြီးမားသော စိန်ခေါ်မှုတစ်ခု ဖြစ်လိမ့်မည်။ ဆယ်စုနှစ် များစွာ အသေး စိတ် အထောက်အထားများရှိခဲ့သော အရပ်သားများညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရမှုများကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် အရေးယူမခံရဘဲ ကျူးလွန်နေမှု အဆိုးသတ်စေမည့် ဆောင်ရွက်ချက်များ နှင့်အတူ စစ်တပ်၏အလေ့အထကို ပြောင်းလဲခြင်း၊ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးခြင်းတို့အပါအဝင်

⁵² Crisis Group interview, international analyst who had recent discussions with the authorities on the issue, Yangon, April 2014.
⁵³ See Crisis Group Report, *Storm Clouds on the Horizon*, op. cit., Section I.E.

အထူးကြီးပမ်းအားထုတ်မှုများ လိုအပ်သည်။⁵⁴ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အလွှာတွင်မူ စစ်ရေးစစ်ရာ အယူဝါဒအသစ်ကို အသေးစိတ်ရှင်းလင်းခြင်းအားဖြင့် ဖြေရှင်းရန်လိုအပ်သည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန် တွင် ထွန်းကားလာသော အယူဝါဒအရ ပြည်ပခြိမ်းခြောက်မှုများ (သမားရိုးကျစစ်ပွဲများအတွက် လက်နက်ကြီးစနစ်များလိုအပ်သော) အပြိုင်ထွက်ပေါ်လာမှုကို ဟန်ချက်ထိန်းရန် လိုအပ်ကြောင်း တပ်မတော်က လက်ခံယူဆခဲ့သည်။⁵⁵ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်တွင် ပြည်ပရန် ကာကွယ်ရေးကို ဦးစွာအာရုံစိုက်ခဲ့သော်လည်း တိုင်းပြည်တွင် စစ်တပ်ကို ထိုသို့ဖွဲ့စည်းရန် လိုအပ်သော ရင်းမြစ် များ မရှိခဲ့ပေ။ ၁၉၅၀ ခုနှစ်များတွင် အကြီးစားပြည်တွင်းသောင်းကျန်းမှုများ ပေါ်ထွက်လာမှု ကြောင့် ၁၉၆၂ စစ်တပ်အာဏာသိမ်းပြီးချိန်တွင် ပြည်တွင်းပုန်ကန်မှုများကို လူထုစစ်ပွဲပုံစံဖြင့် ချေမှုန်းရန် အဓိကအာရုံပြောင်းသွားခဲ့သည်။ လူထုစစ်ပွဲအယူအဆသည် သောင်းကျန်းမှု တန်ပြန် ချေမှုန်းရေး အယူဝါဒတစ်ခုဖြစ်ပြီး ဒေသခံ ပြည်သူ့စစ်များဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် အဆုံးစွန်ဖြတ်လေး ဖြတ် မဟာဗျူဟာတို့ ပါဝင်သည်။

စစ်ရေးစစ်ရာအယူဝါဒ၏ တတိယအဆင့်သည် ၁၉၈၈ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ထွန်းကားလာခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး၊ သောင်းကျန်းသူနှိမ်နင်းမှု စစ်ဆင်ရေးများကို အားပေးရန် ရည်ရွယ် ချက်ဖြင့် လက်နက်စနစ်များ ခေတ်မီအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းအပြင် တပ်ဖွဲ့အရေအတွက် လျင်မြန်စွာ တိုးချဲ့ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ စစ်တပ်အတွက် ပြည်ပရန်နှင့် ပြည်တွင်းရန်တို့အပြင် ၁၉၈၈ ဆန္ဒပြပွဲများနှင့် ဆက်နွယ်ကာ ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေး အကျပ်အတည်းကိုလည်း ခြိမ်းခြောက်မှု တစ်ခုအဖြစ် အဆိုပါ စစ်အယူဝါဒအသစ်က ရှုမြင်သတ်မှတ်ခဲ့သည်။⁵⁶ ထို့အတွက် တပ်မတော် ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့ အကြီးစားတိုးချဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ထို့နောက် စီးပွားရေး အကြပ် အတည်း ဆိုက်ရောက်လာသောအခါ ဖြေရှင်းရန်လိုအပ်သည့် ရင်းမြစ်များချို့တဲ့မှုကြောင့် စစ်မြေပြင်မှ တပ်ရင်းများအား ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး ရပ်တည်ကြရန် တပ်မတော်က မူဝါဒချမှတ် ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် မြေသိမ်းယူခြင်း၊ တရားမဝင်အခွန်ကောက်ခြင်း၊ အမွေလုပ်သားခိုင်းစေ ခြင်းအစရှိသော အကြီးစား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။⁵⁷

ကာကွယ်ရေးကိစ္စရပ်များ ပွင့်လင်းမှုရှိလာသည့် လက္ခဏာသစ်တစ်ခုအနေဖြင့် ၂၀၁၄ ဖေဖော်ဝါရီလ နိုင်ငံပိုင်မီဒီယာတွင် "ကာကွယ်ရေးကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ လူထုထံမှ အကြံ ဉာဏ်ပြုချက်များ ရယူရန်အတွက် ဆပ်ကော်မတီသစ်တစ်ခု ဖွဲ့စည်းထားကြောင်း၊ ဖော်ပြပါ ဖုန်း၊ ဖက်စ်၊ အီးမေးတို့မှတစ်ဆင့် အကြံပြုချက်များ တင်ပြကြရန် ဖိတ်ခေါ်ကြောင်း" ကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။⁵⁸

⁵⁴ These have included serious violations in the context of counter-insurgency operations, as well as more systemic abuses including forced labour, arbitrary detention, illegal taxation and sexual violence, among others.
⁵⁵ For detailed discussion, see Selth, *Burma's Armed Forces*, op. cit., Section 4.3; and Maung Aung Myoe, op. cit., chapter 2.
⁵⁶ Ibid.
⁵⁷ See Richard Horsey, *Ending Forced Labour in Myanmar* (Routledge, 2011), p. 85.
⁵⁸ *New Light of Myanmar*, 16 February 2014, p. 16.

ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် အရပ်ဖက်အခြေပြု အစိုးရပုံပေါ်လာခြင်းတို့က တပ်မတော်အား စစ်ရေးစစ်ရာအယူဝါဒ စတုတ္ထအဆင့် ထွန်းကားရေးတွင် ထိတွေ့ပါဝင်မှု ဖြစ်လာ စေသည်။⁵⁹ အသေးစိတ်အချက်များကိုမူ မသိရှိရသေးပါ။ သို့ရာတွင် တပ်မတော်က ၎င်း၏ အယူ ဝါဒကို ခေတ်နှင့်အညီ မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်ကြောင်း အဘယ်ကြောင့် ခံစားသိရှိသွားသည် ဟူသော အချက်မှာမူ ရှင်းလင်းသဲကွဲပါသည်။ လက်ရှိ နိုင်ငံရေးနယ်ပယ် ဝန်းကျင်အသစ်က တပ်မတော် အား အနည်းဆုံး ဗမာအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း တစ်ချိန်ကရဲဖူးသော ဂုဏ်သရေကို ပြန်ရနိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းကို ပေးနေသည်။⁶⁰ အစိုးရအဖြစ်မှ စစ်တပ်နောက်ဆုတ်သွားခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်၏ ရလဒ်အဖြစ် ပြည်တွင်းပဋိပက္ခများ သိသိသာသာ လျော့ကျသွားခြင်း၊ တည်ငြိမ် အေးချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံရေးတက်ကြွ စုဝေးပွဲများတွင် စစ်တပ်၏ ဦးဆောင်ကဏ္ဍမရှိတော့ခြင်း တို့ကြောင့် တပ်မတော်အတွက် ဖြောင့်ဖြောင့်တန်းတန်း ရှိစေရန်၊ ပရော်ဖက်ရှင်နယ် ပီသစေရန်၊ ခေတ်မီစေရန် ဖြစ်နိုင်ချေ အလားအလာရှိလာသည်။ ၎င်းဖြစ်နိုင်ချေအလားအလာကို စစ်သားများ အား ရဲတပ်ဖွဲ့အတွင်းသို့ အစိမ်း မှ အပြာရွှေပြောင်းမှု၊ စစ်ဖက်ဆိုင်ရာ တက္ကသိုလ်များက အပတ်စဉ်ပိုလ်လောင်းအရေအတွက် လျော့ချမှုနှင့် ကလေးစစ်သားစုဆောင်းမှု အဆုံးသတ်ရန် ကြိုးပမ်းမှုတို့တွင် တွေ့မြင်နိုင်သည်။⁶¹

(ဂ) စစ်တပ်၏ဘတ်ဂျက်

ပြောင်းလဲနေသော နိုင်ငံရေးပတ်ဝန်းကျင်အသစ်ကြောင့် တပ်မတော်အပေါ် ငွေကြေး ဆိုင်ရာ ရိုက်ခတ်သက်ရောက်မှုများ ရှိခဲ့သည်။ ဘတ်ဂျက်ဆိုင်ရာ ဦးစားပေးကိစ္စရပ်များ အပြောင်း အလဲရှိခြင်း၊ လွှတ်တော်လုပ်ငန်းစဉ် ပိုမိုပွင့်လင်းမြင်သာလာခြင်းတို့ကြောင့် စစ်တပ်သည် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာတွင် ပထမ ဦးစားပေးမဖြစ်နိုင်တော့ပေ။ တပ်မတော်အစိုးရလက်ထက်တွင် ဘတ်ဂျက်ခွဲဝေမှုများကို နှစ်ပေါင်းများစွာ ထုတ်ပြန်ခြင်းမပြုခဲ့သောကြောင့် စစ်တပ်၏ ခွဲတမ်း ဝေစုကို လုံးဝရှင်းရှင်းလင်းလင်း မသိခဲ့ရပေ။ ၁၉၉၀ ခုနှစ်များတွင် ဘတ်ဂျက်၏ ၄၀ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိခဲ့ပြီး (ဘတ်ဂျက်တွင်မပါဝင်သော အပိုဆောင်းရရှိမှုများ ပါဝင်ပါက ပို၍ပင်များနိုင်သည်) ၁၉၈၀ ခုနှစ်များတွင် ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးဟု ခန့်မှန်းကြသည်။⁶² ထို့အပြင် တပ်မတော်သည် သံမဏိ၊ ဘီလပ်မြေ၊ ရာဘာနှင့် မော်တော်ကားတာယာ အစရှိသော မရှိမဖြစ်ကုန်ပစ္စည်း များ ဈေးချိုချိနှင့်

⁵⁹ Crisis Group interviews, Myanmar sources with direct knowledge of the issue, Yangon, January 2014. See also Mary Callahan, "The generals loosen their grip", *Journal of Democracy*, vol. 23, no. 4 (October 2012).

⁶⁰ A recent public opinion poll conducted by the International Republican Institute across Myanmar suggests that the military may not be viewed as negatively as had been supposed. It was the second most favourably viewed institution (after the media), with one third of respondents "very favourable" and more than half "favourable" – putting it ahead of the opposition, government, legislature, police, courts and political parties. "Survey of Burma public opinion", International Republican Institute, 2014.

⁶¹ See Andrew Selth, *Police Reform in Burma (Myanmar): Aims, Obstacles and Outcomes* (Griffith Asia Institute, 2013) and *Burma's Security Forces: Performing, Reforming or Transforming* (Griffith Asia Institute, 2013); and "Myanmar commits to child-free armed forces", UN Press Release, 27 June 2012.

⁶² See Selth, *Burma's Armed Forces*, op. cit., chapter 6.

မပြတ်မတောက်ရနိုင်စေရန် စစ်တပ်ပိုင်လုပ်ငန်းများ ထူထောင်လုပ်ကိုင်ခြင်းအားဖြင့် ဘတ်ဂျက် အတိုးအလျှော့နှင့် မသေချာမှုများမှ ကာကွယ်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ရာ၊ ယခုအခါ ယင်းလုပ်ငန်းများကို မြန်မာ့ စီးပွားရေးကော်ပရေးရှင်း (MEC)က အဓိကထိန်းချုပ်ထားသည်။⁶³

လက်ရှိအစိုးရလက်ထက်တွင် စစ်ဖက်အသုံးစရိတ်များ သိသိသာသာ လျော့ချဖြတ် တောက်ခြင်းခံရသည်။ ၂၀၁၁ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်တွင် ဘတ်ဂျက် ၁၉ ရာခိုင်နှုန်းရရှိရာမှ နှစ်စဉ် လျော့ ချဖြတ်တောက်လာခဲ့ရာ ၂၀၁၄-၂၀၁၅ လက်ရှိဘဏ္ဍာရေးနှစ်တွင် ဘတ်ဂျက်၏ ၁၂ ရာခိုင် နှုန်း ရရှိခဲ့သည်။⁶⁴ သို့ရာတွင် ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးဘဏ္ဍာနှစ်ခုပေါင်းထက်များ နေဆဲဖြစ်သည်။

အစိုးရဘတ်ဂျက်အသုံးစရိတ်မှ တပ်မတော်၏ ဝေစုအချိုး လျော့နည်းသွားသော်လည်း ၎င်း၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုမှာ တိုင်းပြည်၏ စီးပွားရေးစွမ်းဆောင်ရည်နှင့် အစိုးရ၏ ဝင်ငွေတိုး အောင် ကောက်ယူနိုင်စွမ်းတို့အပေါ်တွင် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းမူတည်နေသည်။ အကယ်၍ စီးပွားရေး ကဏ္ဍ ဆက်လက်ဖွံ့ဖြိုးကာ၊ အစိုးရအသုံးစရိတ်တိုးမြှင့်လာပါက တပ်မတော်၏ ဘတ်ဂျက်သည် လည်း အမှန်တကယ်ဆက်လက် တိုးမြှင့်လာသည်ကို တွေ့မြင်ရပေလိမ့်မည်။⁶⁵

(ဃ) တပ်မတော်၏ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာအခန်းကဏ္ဍ

ပို၍အခြေခံကျကျဆိုရလျှင် တပ်မတော်သည် အနာဂတ်တွင် အရပ်ဖက်ထိန်းချုပ်မှု အောက်သို့ တိုး၍တိုး၍ ရောက်ရှိသွားတော့မည့် ပို၍ဒီမိုကရေစီနည်းကျသော ပုံစံတစ်ရပ်သို့ မည်သို့သောနည်းလမ်းဖြင့် အသွင်ကူးပြောင်းရမည်ကို စဉ်းစားရန်လိုသည်။ ယင်းကဲ့သို့ အသွင် ကူးပြောင်းမှုမှန်သမျှသည် နှေးနှေးကွေးကွေး၊ သတိကြီးကြီးဖြစ်နေမည့်အချက်မှာ ရှင်းနေသော် လည်း၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ် ဆက်လက်တည်ငြိမ်အောင် ထိန်းပေးနေသော တပ်မတော်အဖွဲ့အစည်း၏ ရေရှည်အကျိုးစီးပွားအတွက် ရှောင်လွှဲမရနိုင်သော ဖြစ်နိုင်ချေဟု လည်း တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်ပိုင်းက ရှုမြင်ကြပုံရသည်။

ပထမဦးဆုံးအနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီပိုမိုပြည့်ဝသော အရပ်ဖက်ထိန်းချုပ်ခံ စစ်တပ်အဖြစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းမှုမှာ နှေးကွေးလိမ့်မည်ဖြစ်ပြီး၊ အကြောင်းမှာ တပ်မတော်သည် အတော်ကြီးမားသော အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာအာဏာများကို လောလောဆယ်မစွန့်ဖို့ ဆုံးဖြတ် ထား ပုံရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်သည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ လောလော ဆယ်ပြောင်းလဲမည်ကို သဘောမကျကြောင်း ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က ထင်ထင်ရှားရှားအချက်ပြ ထားသည်။⁶⁶ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်နှင့် အခြားပါတီများကလည်း အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင် ချက်များအတည်ပြုရာတွင် လိုအပ်သော ထောက်ခံမှုရာခိုင်နှုန်းကို လေးပုံသုံးပုံမှ သုံးပုံနှစ်ပုံသို့

⁶³ See Crisis Group Report, *Politics of Economic Reform*, op. cit.
⁶⁴ "Military spending still dwarfs education and health", *Myanmar Times*, 30 March 2014.
⁶⁵ Between 2011 and 2014, Myanmar's GDP increased by an estimated 7.5 per cent per annum, and defence expenditure, although proportionally less, increased in real terms. See "Myanmar: Second review under the staff-monitored program", IMF Country Report No. 14/91, 18 February 2014.
⁶⁶ See, for example, "Commander-in-chief says armed forces responsible for 'safeguarding constitution' as 69th Armed Forces Day is marked with parade", *New Light of Myanmar*, 28 March 2014, pp. 1, 3.

လျှော့ချရန် တောင်းဆိုထားကြသည်။ သို့ဆိုလျှင် လွှတ်တော်တွင်းမှ တပ်မတော်ကိုယ်စားလှယ် ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းအစုသည် ဗီတိုဖြင့် ပယ်ချနိုင်တော့မည်မဟုတ်ပေ။⁶⁷ မကြာသေးမီကပင် သမ္မတနှင့် တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် နှစ်ဦးစလုံးက တပ်မတော်သည် နိုင်ငံရေးအသွင်ကူးပြောင်းမှု တွင် အရေးကြီးသော ကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေဆဲဖြစ်သည်ဟု ပြောကြားခဲ့ကြသည်။⁶⁸ ကမ္ဘာတွင် အသွင် ကူးပြောင်းမှု ပြုလုပ်နေဆဲ၊ ပဋိပက္ခဘေးသင့်နေဆဲ တိုင်းပြည်များ၌ လုံခြုံရေးကဏ္ဍ ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုသည် အမြဲတမ်း အချိန်ကြာလေ့ရှိရာ၊ တပ်မတော်သည် ယခင်ကတည်းက အများ ထက် တမူးသာခဲ့ပြီး၊ လက်ရှိတွင်လည်း အခြေခံ ဥပဒေပါ အာမခံချက်များရရှိထားသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ တိုင်းပြည်တွင် ပို၍ပင် ကြာမြင့်နိုင်ဖွယ် ရှိပေသည်။⁶⁹

ဒုတိယအနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီပိုမိုပြည့်ဝသော စစ်တပ်အဖြစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းမှုသည် ရှောင်လွှဲမရနိုင်သော အရာဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တပ်မတော်သည် ၎င်း၏ အခြေခံ ဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာကို တစ်သက်စာဟု မယူဆကြောင်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ပြသထားပြီး ဖြစ်သလို၊ အစိုးရ နိုင်ငံရေးအသိုင်းအဝိုင်းကလည်း ဒီမိုကရေစီအမြစ်တွယ်လာသည်နှင့်အမျှ ၎င်းတို့ကို ရုတ်သိမ်းမည်ဟု ပြောကြားထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်ကလည်း ၂၀၁၄ တပ်မတော်နေ့ မိန့်ခွန်းတွင် တိုင်းပြည်၏ ဒီမိုကရေစီရေချိန် ရင့်ကျက် လာသည်နှင့်အမျှ တပ်မတော်၏ နိုင်ငံရေးကဏ္ဍကို ဖြည်းဖြည်း ချင်းလျှော့ချသွားရန်လိုကြောင်း ရည်ညွှန်းပြောဆိုသွားသည်။⁷⁰ ထို့အပြင် စစ်တပ်ကို အရပ်ဖက် ထိန်းချုပ်မှုအောက်သို့ ဖြည်းဖြည်း ချင်းသွတ်သွင်းသွားရန်လိုကြောင်း နိုင်ငံခြားသံတမန်များနှင့် တွေ့ဆုံစဉ် တပ်မတော် ကာကွယ် ရေးဦးစီးချုပ်က ပြောဆိုခဲ့သည်။⁷¹ သမ္မတကလည်း အလားတူပင် ဒီမိုကရေစီရင့်ကျက်လာသည် နှင့်အမျှ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကြိုးပမ်းမှုများ တိုးတက်မှုရှိလာသည်နှင့်အမျှ လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များ၏ကဏ္ဍကို ဖြည်းဖြည်းမှန်မှန် လျှော့ချသွားနိုင်မှာဖြစ်ကြောင်း စကားဆိုထားသည်။⁷² တစ်ချိန်က အကြီးတန်းစစ်ဖက် အရာရှိတစ်ဦးဖြစ်သူ ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌကလည်း လွှတ်တော်ထဲမှ တပ်မတော်၏ကဏ္ဍသည် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ ချောမွေ့စေရန်အတွက် ဖြစ်ကြောင်း နှင့် စစ်တပ်သည် နောက်ထပ်အာဏာမသိမ်းလို၍ ဖြစ်ကြောင်း မကြာသေးမီက ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခဲ့သည်။⁷³

⁶⁷ See “Committee to target military veto”, *Myanmar Times*, 24 February 2014; and “Constitution body takes military veto off the table”, *Myanmar Times*, 14 March 2014.

⁶⁸ See “Army chief says ethnic conflicts must end for Burma’s development”, *The Irrawaddy*, 27 March 2014; and “President marks 3rd anniversary of the government with speech: Six-decade long civil war to end soon, but armed forces will continue to be included in negotiations to solve political issues”, *New Light of Myanmar*, 27 March 2014, p. 1.

⁶⁹ The need for sustained engagement in order to achieve clear progress in this area was underscored in the World Bank’s 2011 World Development Report, “Conflict, Security and Development”, particularly chapter 6.

⁷⁰ “Commander-in-chief says armed forces responsible for ‘safeguarding constitution’”, *op. cit.*, pp. 1, 3.

⁷¹ Crisis Group interviews, several of these diplomats, Yangon, January-March 2014.

⁷² “President marks 3rd anniversary of the government with speech”, *op. cit.*, p. 1.

⁷³ “Burma Election Commission to ban Suu Kyi’s campaign strategy”, *The Irrawaddy*, 9 April 2014.

ရေရှည်အကျိုးစီးပွားအရဆိုလျှင် တပ်မတော်သည် တရုတ်ကို ဟန်ချက်ထိန်းရန်အတွက် အနောက်အုပ်စုနှင့် အထူးသဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် မဟာဗျူဟာမြောက် စစ်ဖက် ဆက်ဆံရေးကို အမြဲတမ်းအလိုရှိခဲ့သည်။⁷⁴ ပို၍အတိအကျဆိုရလျှင် တပ်မတော်သည် ၎င်းနှင့် တန်းတူ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများမှ စစ်တပ်များကဲ့သို့ အနောက်အုပ်စုထံမှ အဆင့်မြင့် လက်နက်နည်းစနစ်များနှင့် ခေတ်မီလေ့ကျင့်ရေးသင်တန်းများရရှိနိုင်ရန် စိတ်ဝင်တစားရှိနေသည်။ ပိုမိုဒီမိုကရေစီပြည့်ဝသော အနာဂတ်ပုံစံကို အသားကျ လက်ခံခြင်းမပြုဘဲ၊ ထိုသို့ရရှိရန် မဖြစ်နိုင်ကြောင်းကိုလည်း တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်ပိုင်းက သိရှိနားလည် ကြသည်။⁷⁵

V သုံးသပ်ချက်

တပ်မတော်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လွတ်လပ်ရေးအလွန်ကာလ သမိုင်းတစ်လျှောက်တွင် အထင်ရှားဆုံးနှင့် အာဏာအရှိဆုံး အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် လက်ရှိ နှစ်ပိုင်းများအတွင်း တိုင်းပြည်တွင် တရုတ်ဩဇာလွှမ်းမိုးလာမှုကို ဟန်ချက်ပြန်ထိန်းရန်နှင့် ခြူးခြူးကျနေသောစီးပွားရေးကို ပြန်နိုးရန်အတွက် တပ်မတော်အနေဖြင့် အာဏာချုပ်ကိုင်ထားရာမှ နောက်ဆုတ်ပေးရလိမ့်မည်ဟု စစ်တပ်၏နိုင်ငံရေးအီလစ်အများစုက အသိအမှတ်ပြု လက်ခံလာ ခဲ့ကြသည်။ ဤအချက်သည် ပထဝီဗျူဟာမြောက် နှင့် လုံခြုံရေးအရ အရေးကြီးကြောင်း ရှုမြင် ခဲ့ကြသည်။

ယင်းအချက်သည်ပင် တပ်မတော်က ၎င်း၏စီးပွားရေးအခွင့်ထူးနှင့် နိုင်ငံရေးဩဇာ လျော့ပါး သွားသည့်တိုင်အောင် လက်ရှိအသွင်ကူးပြောင်းမှုကို အစပျိုးကာ၊ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆက်လက်ထောက်ခံ အားပေးနေခြင်း၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် အခြေခံဥပဒေက တပ်မတော်အား သော့ချက်ကျဝန်ကြီးဌာနများကို ထိန်းချုပ်ခြင်း၊ အရပ်ဖက်နှင့် လွှတ်တော်ကွပ်ကဲကြီးကြပ်မှုအောက်မှ ကင်းလွတ်ခြင်း၊ လွှတ်တော်တွင် ၂၅ ရာခိုင်နှုန်း နေရာယူ ထားခြင်းကြောင့် အခြေခံဥပဒေပြောင်းလဲခြင်းကို ဗီတိုဖြင့် ပယ်ချနိုင်ခြင်းတို့မှတစ်ဆင့် စစ်တပ်၏ မရှိမဖြစ် အကျိုးစီးပွားများကို ကာကွယ်နိုင်မည့်အာဏာကို ပေးအပ်ထားသည်။

တပ်မတော်က အဆိုပါ အထူးအခွင့်အာဏာများကို အမြဲတမ်းတစ်သက်စာဟု မယူဆ ကြောင်းနှင့် နိုင်ငံရေးစနစ်အသစ် တည်ငြိမ်၍ ရင့်ကျက်လာသည်နှင့်အမျှ ဖြည်းဖြည်းမှန်မှန် ချင့်ချိန်ရုတ်သိမ်းသွားရန် အဆင်သင့်ရှိကြောင်း အချက်ပြထားသည်။ ယခုအချိန်အထိ ပြထား သော အရိပ်လက္ခဏာများမှာ စစ်တပ်သည် အလွန်သတိကြီးစွာဖြင့် ရွှေ့ပြောင်း (ပြောင်းလဲ) မည်ဖြစ်ကြောင်း၊ လုံခြုံရေးကဏ္ဍပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၏ ကောင်းကျိုးများကို မြင်နေရသည့်တိုင် အောင် လာမည့်အချိန်အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ တိုင်းပြည်၏နိုင်ငံရေးဇာတ်ကြောင်းတွင် အရေးပါသောကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေဦးမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ဂုဏ်သတင်းမွှေးပျံ့ရေးနှင့် အနောက်နိုင်ငံ

⁷⁴ See Section III.A above.
⁷⁵ Crisis Group interviews, Myanmar sources close to the military, Yangon, January 2014.

စစ်တပ်များနှင့် မဟာဗျူဟာမြောက်လက်တွဲခြင်းဖြင့် အဆင်ပြေလွယ်ကူလာမည့် တပ်မတော် ခေတ်မီတိုးတက်ရေးတို့ကို လုပ်ဆောင်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်းတို့ပင် ဖြစ်သည်။

တပ်မတော်သည် ပြည်တွင်း၌ အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသားနယ်စပ်ဒေသများ၌ ကျဆင်း နေသော ဂုဏ်သတင်းကို ပြန်ဆယ်ရန်အတွက် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေဆဲ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက် ညှဉ်းပန်းမှုများကို အဆုံးသတ်ကာ အရပ်သားများနှင့်ဆက်ဆံသည့် နည်းလမ်းပုံစံကို ပြောင်းလဲ ပစ်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူမျိုး၊ ဘာသာ ကွဲပြားစုံလင်မှုအလှကို ထင်ဟပ်သော၊ အကာ အကွယ်ပေးသည့် တာဝန်ကိုသာ ထမ်းဆောင်သော၊ ပရော်ဖက်ရှင်နယ် ပီသသည့် တပ်မတော် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု အဖြစ်သို့ ကိုယ်တိုင် အသွင်ပြောင်းလဲ ရပေလိမ့်မည်။

ရန်ကုန်/ဘရပ်ဆယ်၊ ၂၂ ဧပြီ ၂၀၁၄

Appendix A: Map of Myanmar

International Crisis Group

Headquarters

Avenue Louise 149
1050 Brussels, Belgium
Tel: +32 2 502 90 38
Fax: +32 2 502 50 38
brussels@crisisgroup.org

New York Office

newyork@crisisgroup.org

Washington Office

washington@crisisgroup.org

London Office

london@crisisgroup.org

Moscow Office

moscow@crisisgroup.org

Regional Offices and Field Representation

Crisis Group also operates out of over 30 different locations in Africa, Asia, Europe, the Middle East and Latin America.

See www.crisisgroup.org for details